

P. 11. 132

CERNAUȚI

DECEMBRE 1936

An XI
1936

FĂT-FRUMOS

Nr. 6

Director : LECA MORARIU

Brentarițe la părau, în Susn'evița

Fot. în 8 Aug. 1935 de Petru Iroaic

LITERATURĂ - ARTĂ - ȘTIINȚĂ - VIAȚĂ - SOCIALĂ

3.155

935.120

11385

Situație
itorască !

Prețuri
populare !

SANATORIUL „DEA“ Dr. O. FERLIEVICI
Cernăuți, str. Brătescu-Voinești 11
Cea mai modernă Clinică de ginecologie, obstetrică și chirurgie

Nu se împru-
mută acasă.

FĂȚ=FRUMOS

LITERATURĂ – ARTĂ – ȘTIINȚĂ – VIAȚĂ SOCIALĂ

CERNĂUȚI AN. XI 1936

PENTRU INEDITELE LUI
CIPRIAN PORUMBESCU

publicate în Colecția „Făt=Frumos“

am primit următoarele danii: D=na E. Valuca, București
500 lei; D=na Octavia Lupu=Morariu, 500 lei; d=1 Victor
P. Costa, Lugoj 100 lei; d. Radu Bâcu, prof. Cernăuți 50 lei.

Cinste generoșilor ctitori! Și cei mulți înainte!

Fascicula cu inedita DORUL (pt. vioară sau violoncel și
pian) sub tipar!

935.120
44385

FĂT-FRUMOS

An XI
1936

DIRECTOR: LECA MORARIU

Nr. 6

Apărați Academia Română!

Apărați-o întâi de meschinăria acelei anumite liote care e gata să se năpustească asupra oricărui amvon de cultură *integral*-românească și care deci, în cunoscutul ei jargon, va glăsuși: „Se cunoaște că nemuritorii dela Academie sunt simpli *belferi*“ („Viața Românească“ An. XXVIII Nr. 9-11 pe Septem.-Nov. pag. 88)! Jargonul e — nedesmințit — al lui T. Arghezi & Companie, — și ni-i încă proaspăt în auz din clasicul refec în care I. E. Torouțiu descrie¹⁾ Su-per-fi-ci-a-li-ta-tea ifosurilor „științifice“ profesate de T. Arghezi. Impostura argheziană își scanda și atunci, pe exact același diapazon, mania antibelferistă, cașterisindu-i pe cei „*belferi* ignari, proști și veninoși“ (cf. I. E. Torouțiu, op. citat 35). ...Decât a fost atunci, ca sacul să-și găsească petecul și Arghezi — *belferul*, în trăinicia lui I. E. Torouțiu...

Iar arghezismul ignorantei *Vieți Românești* care (sub semnătura Al. Philippide, în Noembrie 1936 !!!) mai află elogii²⁾ pentru capodopera de mistificare și falsificare a lui G. Călinescu, e firesc lucru să aibă necuviința de a-i aminti într'un singur răsuflet („Viața Rom.“ cit. pag. 88) pe Eminescu, Caragiale, Ibrăileanu și — Arghezi, pentru că *n'au fost membri* ai Academiei Române. De unde, ceea ce urmează pentru cronicarul *Vieții Românești* e: Jos „*belferul*“ **Iorga** — și osana întru cei de sus *t. arghezi*!

¹⁾ Cf. I. E. Torouțiu, *Pagini de istorie și critică literară* (1936), capitolul *Între enciclopedie și dilettantism*.

²⁾ Gratuții ditrambi cu cari ageamiul Al. Philippide (în „Viața Rom.“ Nr. 9-11 din 1936) își semnează și sieși sentința, sunt d. p.: „D. Călinescu a adunat un enorm material inedit și a scos la iveală o mulțime de proiecte, un considerabil număr de fragmente în proză și chiar poeme, găsite printre manuscrisele lui Eminescu. Materialul acesta este merit să aducă multe revelații și multe surprize“ (pag. 66). Curat: *surprize!*... Și: „Familiarizat cu lumea poetică eminesciană, cunoscător adânc al vieții poetului (sic!), d-l Călinescu își sprijină argumentele cu un belșug de exemple

Arghezi! Cloacă, duhînd în scrisul românesc din te=miri=ce scursură, — și care, recent (în „romanul” *Cimitirul Buna=Vestire*) se autobiografia cam în următorul chip: „Eu trebuie să fiu Armean ori Grec și nevastă=mea nu poate să nu fie nemțoaică perversă sau poloneză” (*Cimit. B. V.* 61) — iar în opera mea, creată „cu bră=telele sufletești lăsate peste pantaloni” (ibid. 20) „toți... fac baie de picioare... Ce putoare!” (ibid. 50). În adevăr, ne înspăimântăm și noi (deavalma cu *tovarășii* „belferului” Mihai D. Ralea și cu cei ai arhicompetentului istoric literar Al. Philippide) cum de acest geniu al... al... (ne ajutură tot *Cimitirul Bunei=Vestiri*) al „găinașului intelectual” (ibidem 104) încă nu s’a înscris oficial (ci nu numai la „Viața Românească”) în rîndul „nemuritorilor”. Căci cine între toți condeiașii și pentru toate timpurile, ar putea fi mai unic decât autorul unor exhibiții ca acestea: „Ventrele babei îi aduceau aminte coșurile de pește acoperite cu saci; îl impresionase regiunea dintre două organe unificate prin materii și duhori împrumutate” (tot *Cimitirul B. V.* 43). Sau: „Dar momentan mă ardea cumplit undeva. — Îmi vine să mă pș ii șoptii nevestei... — Niciodată n’am regretat ca azi că nu sunt un căfel. Ași fi ridicat piciorul pe Domnul Președinte” (ibid. 52); „Ai vrea să strigi odată: pârț! și nu cu gura, cu organul com=petințe... Nevoia ușurării se făcu exasperantă când trecurăm pe lângă o trăsură. Cu simplitate și nevinovăție, un cal, la marginea trotuarului își pusese în poziție tulumba” (aceeași pag. 52); „Sergentul din post îmi consacră toate pozițiile de respect profesional reglementat, ca unui domn, a căruia soție îngrijește de genitalele unui Ministru” (ibid. 62); „Și=a dat tinereța ferbinte moșnegilor răscoliți de medicament și îmbătați de potenze fictive; a participat la abjectele lor cotro=bări; i=a asistat căzând din pat, cuprinși de un sughiț de agonie și horcăind lângă oala de noapte cu limba băloasă pe un covor. Le=a scos din înghițitoare gingiile de cauciuc cu dinți și măsele false, cu care se inecau în momentul spasmului artificial ce le scutura mădu=larele. I=a simțit urînd, în loc de alt rezultat, la finalurile care con=

și de detalii, cele mai multe prezentate acum pentru prima oară, ceea ce dă multora din judecățile sale critice și multora din afirmațiile sale o mare putere de convingere. Impresia celui care sfârșește de citit cele cinci volume ale acestui studiu este că autorul a epuizat (sic!) subiectul, întorcându-l pe toate fețele și supunându-l la un cât mai mare număr de probe și de experiențe, dintre care multe sînt menite să rămână definitive” (pag. 69). — Rețineți și logica: „multe” (dar nu toate!) rămân „definitive”, și totuși subiectul e „epuizat” !!

fundau o funcțiune cu alta, substituite“ (ibid. 68—69); „— Cu ce ți l-ai spurcat? — ...Mărgărita dete drumul cuvântului total zicând: — Să trăiți, cu c.c.at —“ (ibid. 172); „Doamna Marin ... e o mo-vilă. Grumazul ei frumos și înalt și corpul masiv și admirabil înclină către liniile în care vacile se supun să li se fure laptele dulce. Stând culcată pe birou și răzimată într'un cot, ghicești că, purtându-ți mâna pe dedesupt, un uger cu patru țafe ai găsi cu ochii închiși“ (177); etc. etc. etc. — ca să nu epuizăm citațiile, din cari înțelegem că nu-mai ceilalți sufăr de asemenea metehne, cuprinși fiind de *sughifuri agonizante sau horcăind lângă urna nocturnă sau confundând la fina-luri o funcțiune cu alta...*, — numai ceilalți, pe când eroul acestui „roman“ se resimte printre toate rândurile (și cât de penibilă e această resimțire!) un „animal sămânșos ca un dovleac“ (ibid. 29); mai mult: un „mascul, justificat de un arsenal anatomic valid“ (203), atât de admirabil valid încât, perorând mereu în pers. l-a a singularului, își poate strivi, sub prăbușirea discrețiilor și spiritelor sale, până și pe *nevaslă=sa*, asigurându=ne d. p. că: „nevaslă=mea își împarte muzeul secret numai cu mine“ (66); — și'n consecință: „În lacrimi, neva=stă=mea chinuită să=și degajeze monumentalitatea obstetrică“ (ibid. 139), „sta ca o buturugă, gravidă la moral și la fizic...“ (145), „și nici... nu=i mai apare pe buzele, îngroșate de sarcină până la nas, zâmbetul sclivisit dela fotograf“ (147) — ...încât, eroul, dialecticând mereu în persoana l-a a singularului T. Arghezi... (și dându=ne mereu de înțeles că nu dânsul — ferit=a Sfântul — e cel *de=o monumenta-litate ca o buturugă și cu nasul îngroșat până la nas...*), o să=și încheie contemplarea *nevestei sale* cu mărturisirea: „Mă uit și=mi vine să pufnesc. Oul ei uriaș aduce aminte gândacul de bucătărie fe-mel, purtător al unui obuz... I=aș fi spus: — Bine, muiere bor=țoasă!...“ (163)...

Rămâne deci adevărat miracol că belferii nu l-au admis în Aca=demie! Nu=i așa, d=le „belfer“ M. D. Ralea? !...

* * *

Dar Academia Română, ca supremă instanță ce este și trebuie să rămână, mai are și dânsa posibilitatea de a se ...apăra! Exercițând un mai riguros control în anumite acte ale ei și nelăsându=se prin nimic ademenită pe meandrele riscurilor: nici prin faptul că oribila eminescologie în 5 volume G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*

a apărut sub înalta egidă ¹⁾ *Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”*, și nici prin circumstanța că filosoful I. Petrovici, improvizat în autoritate istorică-literară, a putut-o insinua acelui formidabil și pentru toate veleaturile de pomină dăinuitor premiu academic!

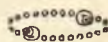
Ce este întreaga mistificare a eminescologului G. Călinescu, a spus-o I. E. Torouțiu (cu dovezi pe cari nici logica d-lui I. Petrovici nu le poate recuza), după ce noi, câțiva înși, împreună cu același I. E. Torouțiu, încă din 1932 ne alarmasem de acea „călinească meschinărie și fanfaronadă”, „capodoperă de falsificare a adevărului istoric” și de „pricinile acestei monstruoase incomprehensiuni” (Buletinul „Mihai Eminescu” An. III 1932 pag. 161). Pentru toți Filippizii deci, iată-o încă odată sinteza verdictului *competent* asupra spaimei de opere, intruse prin Dumnezeu=știe=ce contrabandă, în cele mai înalte areopaguri de Cultură românească: „*Materialul informativ* a fost însușit în bună parte din lucrările altora, cu desconsiderarea celor mai elementare obligații; *textele*, deși date drept inedite, sunt cunoscute de mulți ani din publicațiile altora; înglobându-le în cărțile sale, fără indicarea edițiilor, de unde le-a extras, deși afirmă că sunt reproduse direct după ms. dela Academie, și-a luat asupra=și și erorile înaintașilor; alte texte, cari sunt de fapt inedite, se prezintă într-o stare atât de mutilată, prin erorile de transcriere și cetirile ipotetice, încât vor deveni un nesecat izvor de mistificări, confusii și speculații pe o temă falsă din capul locului” (I. E. Torouțiu, op. citat artic. *G. Călinescu, Opera lui Mihai Eminescu vol. I—V*, pag. 266—267); — și: „Luând lucruri dela alții și prezintându-le drept ale sale, alergând spre sfârșit cu iușeală inexplicabilă, aruncând dispreț în desposedați, reproducând texte cu înspăimântătoare greșeli și lipsă de discernământ, speculând nimicurile, introducând senzaționalul, alarmismul și abjectul în materie de istorie literară din anticamera romanelor scabroase sau a tratatelor de psihopatie, autorul a dovedit că nu stăpânește materialul nici în adâncime, nici în orizont, și că din cauza pripirii n’a fost în stare să și-l asimileze și prelucreze pentru vastitatea operei enunțate. Planul frumos, titlurile capitolelor încăpătoare și cu perspective sunt desmințite prin conținut” (Torouțiu, ibidem 268—269).

---

¹⁾ Iar această compromitere a Înaltei Instituții e o altă inadvertență care nu poate fi îndestul ispășită!

Dincolo de aceste adevăruri, doar magia masonică să mai poată aduce „salvare” desăvârșit=naufragiatului G. Călinescu — și tuturor salvatorilor lui !...

Leca Morariu

Povești despre Vlad-Vodă Țepeș

(Sfârșit)

IX.

În vremea de demult, pe când domnia în țeară Vodă Vlad-Țepeș, un neguțator ce se afla în călătorie pre la noi, puse de se strigă pe răspântii că a fost pierdut o pungă cu o mie lei. El făgăduia o sută de lei celui ce o va găsi și i-o va aduce. Nu trecu mult și un creștin, om cu frica lui Dumnezeu, cum se aflau Românii pe vremea lui Țepeș-Vodă, se arătă dânsului și-i zise: — Jupâne negustor, mergând pe cale, la întorsura răscrucilor de din dosul pescăriilor, am găsit punga aceasta. Eu dau cu socoteala că a dumitale trebuie să fie, deoarece am auzit strigându-se că ai fi pierdut o pungă cu bani.

— Adevărat, a mea este, și-ți foarte mulțămesc că mi-ai adus-o. —

Apucându-se neguțatorul să numere banii, se frământa cu mintea cum ar face el să nu dea suta de lei cea făgăduită. Dupăce numără banii, la care se uita omul cu mirare, văzând ce face, îi puse la loc în pungă și zise celui ce îi-o adusese: — Am numărat, dragul meu, banii, și am văzut că D=ta ți-ai oprit făgăduiala. În loc de o mie lei, am găsit nouă sute. Și bine ai făcut, căci era dreptul dumitale. Îți mulțumesc încă odată că m'ai cortorosit ⁶⁴⁾ de ananghia în care era să caz, și Dumnezeu să te fie.

— Jupâne negustor — răspunse creștinul — rău și fără cale zici D=ta că-ți lipsește din pungă o sută de lei. Eu nici n'am deslegat-o măcar să mă uit într'insa și nici că știu câți bani sunt într'insa. Cum am găsit-o, așa ți-am adus-o.

— Îți spuseiu — mai zise neguțatorul, cu graiu scurt și cam în dodele — că am pierdut punga cu o mie de lei; tu mi-ai adus-o numai cu nouă sute. Asta e! Dacă voi mai mult nu pot da. Și apoi când e la cea de pe urmă, dă jalbă și mă trage la carvasara. —

Omul se roși până în albul ochilor de rușine, când văzu că, îl și bănuiește, îl și marțafoește. Nu mai zise nici pis, ci ieși luându=și

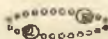
⁶⁴⁾ Deci forma nedisimilată: cortorosit.

rămas=hun și se duse drept la Vodă de se tângui: — Măria=Ta — zise el — nu mi=e de suta de lei cea făgăduită, ci mi=e mai mult că mă bănuiește a nu fi om de omenie, când eu știu că am fost curat ca argintul lămurit și nici prin gând nu mi=a trecut măcar să mă a=ting de=al altuia.~

Vodă pricepu tertipurile neguțătorului, căci era un mehenghiu de om, și porunci să i=l aducă. Fiind de față și jeluitorul și păritul, Vodă ieși la judecată. El ascultă și pe unul și pe altul. Și punând vorbele ambilor în cumpăna dreptății, văzu în care parte bate. Apoi, uitându=se țintă în ochii neguțătorului, zise: — Jupâne negustor, la curtea mea nu se știe ce este minciuna. Ea este prigonită crâncen. Tu ai pierdut o pungă cu o mie de lei, și ai găsit cu cale să pui să se strige pe la răspântii. Punga ce ți=a adus creștinul ăsta era cu nouă sute de lei. Lucrul este invederat că aceasta nu era punga ce tu ai pierdut. Cu ce drept ai primit-o? Să dai dară punga înapoi omului ce a găsit-o, și să aștepti până ți se va găsi punga ce tu ai pierdut. Iară tu, creștine — adaose Vodă întorcându=se către tânguitor — să păstrezi punga până ce se va arăta cel ce a pierdut-o.

Așa se și făcu, căci nu era chip să se facă într'altfel. Vlad Vodă Țepeș judecase. Neguțătorul o păși și se căi toată viața lui de fapta cea neomenoasă ce săvârși. Ce să zici? Nu e după cum vrea omul, ci după cum vrea Domnul. Voind a păcăli pe cel ce îi găsise punga, se păcăli însuși pe sine.

P. Ispirescu

La Voi...

La voi acuma fulgii=au îmbrăcat pământul

În alba simfonie tăcută, fără viață:

Au înflorit pe geamuri minuni de flori de gheață

Și cântece de Nord aduce'n țipet vântul...

Căsuța mea iubită, în haină de hermină,

Așteaptă Noaptea=sfântă, cu stele și colind...

Și... amintiri duioase ca fulgii se desprind

Să=mi înflorească gândul în zâmbet de lumină...

Avea le văd, Doamne..., pe Mama și pe voi...

Și=un dor fără de margini, de toate, mă înfrânge,

Că de n'ar fi aicea alăta soare, = aș plânge...

Așa de=albastră Marea... și florile în toi...

Adelina I. Cârdei

Atlasul lingvistic român

La anul începe să apară sub direcția D-lui *Sextil Pușcariu*, marele *Atlas Lingvistic Român*. Opt ani limba noastră a fost anchetată de specialiștii Sever Pop și Emil Petrovici, în 380 de sate pe toată întinderea României și dincolo de hotarele țării, la Românii din Grecia, Albania, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia și Uniunea Sovietică. Cele două chestionare pe baza cărora s'a cules un material extraordinar de bogat, cuprind 7000 de cuvinte. Multime de elemente latine, dispărute din limba literară, vor apărea pe cele câteva mii de hărți ale Atlasului, care dă și fotografii de mare valoare pentru studiul etnografiei.

Abia acum, când alături de atlasele lingvistice existente sau în curs de apariție, ale Franței, Cataloniei și Italiei, îl vom avea și pe al României, vom cunoaște imaginea completă a romanității.

Apariția Atlasului Lingvistic Român, pe care va trebui să se întemeieze de acum înainte orice cercetare asupra limbii noastre și limbilor romanice în general, a fost salutăată cu entuziasm la noi și 'n străinătate. D-l Jacob Jud, profesor la Universitatea din Zürich spune despre această „mare realizare științifică“ („wissenschaftliche Grosstat“) că „inaugurează un nou capitol nu numai în lingvistica română“, ci și 'n cea internațională.

Cine abonează Atlasul până la 15 Martie 1937 se bucură de 40% reducere, plătiind volumul cu 4.500 lei — (lucrarea întreagă va cuprinde 10 volume și va fi terminată în 8 ani). Cine nu-și poate procura această monumentală operă, se poate mulțumi cu *Micul Atlas Lingvistic Român*, care redă răspândirea cuvintelor pe hărți sintetice colorate, de format mic, disponibil fiind à 1.500 lei volumul (200 — 250 hărți).

Comenzile se adresează către Muzeul Limbii Române, Cluj, str. Elisabeta 23.

Literatura și „Biedermeier“*)

Anii de după război au creat o nouă mișcare în știința literaturii. Puncte de vedere noi au dat impuls nou cercetărilor. Sub influența școalei delà Geneva, stilistica s'a ridicat la un rol decisiv (Saussure, Bally, Vossler, Spitzer). Literatura comparată renaște în revista lui Hazard și Baldensperger. Apoi punctele de vedere din istoria artelor s'au aplicat istoriei literare. Se întrevide astfel o strânsă legătură între stilul gotic și epopea franceză, sau între stilul baroc sau rococo și literatura din veacul al XVII-lea, XVIII-lea.

Servindu-se de aceste metode noi, autorul cercetează problema *Biedermeier-ului* în literatura franceză (unde până'n prezent nimeni n'a căutat-o) apoi în literatura ungară.

Iar „*Biedermeier*“ e, după concepția germană (în pictură și'n literatură) gustul burghez, cultul realităților blânde, o resemnare care rezultă din eforturile zădarnice ale epocii lui Napoleon precum și din decepțiile revoluției franceze. Epoca aceasta are două aspecte: individualismul romantic și sobrietatea, bunul simț care se împacă cu realitățile politice ale vieții — concepția de viață a burghezului cu dorința sa de odihnă corpului și sufletului, supus ideii de stat și care în loialismul lui pașnic jonglează ușor cu artele, cu visuri de o simțămîntalitate mediocră, evitând pasiunile, conflictele, patosul doritor de bucurii ale inimii, umanitar, puritan. Resemnarea, încadrarea individualului în ordinea lumii, dă o anumită melancolie acestui tip omenesc de un optimism posomorît. Omul acesta nu tinde spre infinit ca omul romantic, ci-și cunoaște bine limitele pămîntești.

Din concepții ca acestea rezultă manifestările *biedermeier-ului*: cultul vieții de familie, dorul vieții liniștite, asigurate prin legi, împăcarea idealului cu realitatea, evocarea copilăriei fericite care nu cunoaște decepții, identificarea cu natura, cultul muzicii și al cântecului într'un mediu de iubire ideală, de familie, de prietenie între bărbați, patriotismul local, sensibilitatea de filantrop, pretențiile pedagogice — tot ce se înțelege prin atmosfera de „*Gartenlaube*“ — delà gustul literar până la boneta de noapte și la broderia de perete încadrată...

Foarte caracteristic pentru *biedermeier* e caracterul lui feminin: rolul excesiv al femeilor cu suflet frumos care inspiră literatura.

---

*) Zolnai Béla, *Irodalom és Biedermeier*, Szeged. Publ.: *Acta Litterarum ac Scientiarum Reg. Universitatis Hung. Francisco-Josephinae*.

Literatura această apare în „almanah“-uri, în culegeri de cântece și'n albume de versuri — forme literare caracteristice pentru spiritul burghez.

Lupta între ideal și realitate, conflictul acesta etern, se manifestă în poezia lui Victor Hugo și la Lamartine. Soluția nu poate să fie decât un compromis, o sinteză de ceresc și de pământesc.

„Humain ou surhumain, ce sera le poète. Qu'il ait des ailes pour l'infini, mais qu'il ait des pieds sur la terre“ — zice Victor Hugo ¹⁾. Sau Lamartine :

Borné dans sa nature, infini dans ses vœux,
L'homme est un Dieu tombé qui se souvient des cieux.

Cuvinte în cari autorul vede tot conținutul biedermeier-ului. Conștiința acestei duplicități se manifestă în toată poezia lui Lamartine. Pe de o parte dorul infinitului, pe de altă parte căutarea idilicului, poetul resemnat care se retrage din lume în valea unde și-a petrecut copilăria (Vallon). Acelaș idilic în „Milly ou la terre natale“. Câte pasagii în „Jocelyn“ sunt însuflețite de acelaș spirit.

Pentru Lamartine izvorul adevărat al poeziei nu e forul sau viața publică, ci numai singurătatea.

La începutul sec. XIX-lea problema cea mai mare a criticii franceze e contrastul dintre ideal și realitate. M-me de Staël, după inspirația germană, are spiritualism pur. Romanticii însă, contrar tradițiilor clasice, contestează aceste atitudini eterice și Lamartine se laudă : „Je suis le premier qui ait fait descendre la poésie du Parnasse“ ... Curentul „Artă pentru Artă“ își are rădăcinile în epoca biedermeier (deci nu s'a născut în mijlocul secolului cum se crede). Casimir Delavigne, poetul ideilor liberale, manifestă și el aceste două aspecte ale epocii. El cere „une audace réglée par la raison“ sau :

Le sage ... prompt à se modérer
Sait boire dans sa coupe et ne pas s'enivrer.

Resemnarea aceasta la o viață sobră, blândă, visătoare e idealul tinerimii al cărei portret psihologic se găsește în „Confession d'un enfant du siècle“ — al lui Musset. Scribe e dramaturgul favorit al acestei epoci.

Influența poezilor germani asupra biedermeier-ului francez n'a fost destul de bine cercetată. Chamisso, Rückert, Uhland, Platen l-au influențat.

¹⁾ Shakespeare.

1. Poezia almanahurilor și a culegerii de cântece.

Nu la poezii mari, ci la cei mediocri, cari au format hrana spirituală a micii burghezimi, trebuie să căutăm documente de *biedermeier* în almanahuri, în culegeri de cântece.

Genurile cele mai cultivate sunt: cântecul de vin, virăgrege, *népés=polgári életlép*. Departe de viața publică, urmând le jute *milieu*, fericirea acestui mic burghez va fi iubirea, băutura și muzele.

Qu'un guerrier trouve des appas
 A vivre au milieu des alarmes ;
 Qu'il aille en bravant le trépas,
 Illustrer son nom et ses armes ;
 Moi . . .
 Doucement coulant mes jours
 Entre raison et folie
 Je caresse Bacchus, les Muses, les Amours ~
 Près de femme jolie. (Ma philosophie)

Astfel filosofia lui Horațiu renaște; burghezul din epoca aceasta crede că a soluționat toate problemele vieții. „Nouveau chansonnier national et patriotique“, „Chansonnier du gastronome“ etc. etc. *ex=prima* cel mai bine spiritul epocii. Autorul ne dă o listă întreagă de asemenea culegeri.

O altă temă favorită e cultul florii care rezultă din tandreță, nobleță sufletească, blândeță omului *biedermeier*. În floare găsește o imagine purificată a realității. Caracteristică e poezia:

Toute la Nation des Fleurs
 Ignorant le trouble et la guerre,
 Du Zéphir, des Cieux, de la Terre,
 En paix, partage les douceurs.
 — — — — —
 Et le Code qui les rassemble,
 C'est la Concorde et l'Amitié.

2. *Béranger* este reprezentantul cel mai plastic al cântecului de vin patriotic, popular, democratic în literatura universală.

En vain nous égayons la vie
 Par le champagne et les chansons,
 A table, où le cœur nous convie,
 On nous dit que nous vieillissons.
 Mais jusqu'à sa dernière aurore
 En buvant frais s'épanouir ;
 Même en tremblant chanter encore
 Mes amis, ce n'est pas vieillir (La vieillesse)

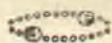
Autorul analizează poezia lui Béranger arătând multiplele manifestări ale aceluiași spirit burghez, *biedermeier*.

3. În *Sainte Beuve* găsim trei trăsături caracteristice ale epocii *biedermeier*: romantica blândă, melancolică, sentimentală; retragerea din lume, renunțarea la o viață activă, tendința spre realism. Toate aceste trăsături ale lui *Sainte Beuve* sunt ilustrate de autor cu multe exemple.

După ce a cercetat elementele *biedermeier* în literatură franceză, le caută și în literatura ungară, mai cu seamă la Vörösmarty și la Petöfi.

Autorul dispune de mare erudiție și meritul lui de a fi găsit în literatura franceză și ungară un element care până acum n'a fost cercetat, este indiscutabil. Cartea conține o mulțime de sugestii și deschide astfel drumuri noi acelor cari se ocupă cu epoca aceasta fie în literatura franceză, fie în cea ungară sau chiar universală. Servindu-se de cartea aceasta ca de o călăuză, n'ar putea găsi cineva și elemente *biedermeier* în literatura românească elemente care ar fi părut aice prin influența franceză fie prin cea germană (?).

Ernest Kallós

Populare

Am avut și eu o dragă
Și s'o mâniet din șagă ...
I-am dat drumul să-și aleagă;
Și-o ales un an și-o vară —
Tot la mine o venit iară!

De urâtă, — nu-s frumoasă
Da' is veselă, voioasă!

Altele mai arătoase ...
Ce folos că nu-s chiefoase.

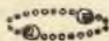
*

Când eram la mama fată
Creștea stejărelu'n poartă;
Da' de când m'am măritat

Stejărelu s'o uscat,
Că'n străini mama m'o dat ...

Frunză verde de sulcină
Plimbă-se puica'n grădină;
Și se plimbă'n păpucași
C'o mâncat la mă-sa caș —
Da viind în sat la noi,
A mânca și usturoi!...

Dela Pintilie Șotropa (știutor de carte) din Prevorochie
culese de Octavia Lupu-Morariu

Erloschen ist Venedigs stolzes Leben

de Eminescu *)

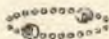
*Erloschen ist Venedigs stolzes Leben —
Man hört nicht Lieder, sieht nicht Ballgefunkel;
Durch alte Tor', auf Marmortreppen, dunkel,
Dringt Mondesschein und bleicht die Wänd' mit Beben.*

*Okeanos klagt bang in den Kanälen...
Nur ihm allein blüht ewig jung das Leben,
Der süßen Braut möcht Lebenshauch er geben;
Peitscht rauschend alte Mauern mit den Wellen.*

*Und wie ein Friedhof still ist Stadt und Mauer;
Ein Priester nur, ein Zeug' uralter Zeiten,
San-Mark, schlägt Mitternacht mit traur'gem Schauer.*

*Mit tiefer Stimme, wie Sybilen-Klage,
Spricht rythmisch er und sanft und voller Trauer:
„Nie=er=wa=chen To=te, Kind, um=sonst die Kla=ge!“*

trad. de Olvian Sorocean

Hatârşugul şi chilipirul manualelor didactice

Povestea e veche. Ba a vânturat-o — prea arare — şi publicitatea. Cartea didactică, ajunsă obiect de căpătuială, în baza cine-ştie-căror priefeşu uri şi „transacţiuni“, se ilustrează aproape obligator prin următoarele trei ponoase: 1. Execuţie tehnică execrabilă; 2. Superficialitate sub diverse aspecte; 3. Preţ fabulos şi... fraudulos de mare. Incât, de ce să ne mai facem a mira că cutare domn profesor buco-vinean, om la locul lui, pur şi simplu le-a interzis elevilor săi să-şi achiziţioneze obişnuitele „manuale“...

*) Un alt Bucovinean, tălmăcindu-l în nemţeşte pe Eminescu: Păr. Olvian Sorocean din Cernăuţii noştri. Iar Buletinul „Mihai Eminescu“ fasc. 14 (An. VII 1936) publicând şi *Scrisoarea I-a (Erster Brief)* în traducerea Păr. Olvian Sorocean, arată totodată cu cât mai iscusit traducător al lui Eminescu e Păr. Sorocean decât premiul Academiei Române Dr. Konrad Richter!

Și chiar foarte redusul contact cu cartea didactică, prilejuit subsemnatului numai într'un „examen de capacitate“, a putut fi cea mai abundentă probă pentru verificarea acestei Rușini a Instrucției noastre publice! *Orice manual de română, deschis la întâmplare, de 3 ori după-olaltă, nu s'a putut să nu vădească o insuficiență, o greșală!*

Am înregistrat astfel următoarele:

1. Ștefan Pop și Paul I. Papadopol, Carte de cetire, compunere și gramatică pentru clasa I-a secundară, Ediția III-a, „Cultura Românească“: Ilustrația din pag. 47, care vrea să reprezinte *Ruinele Cetății Neamțului*, înfățișează aidoma Cetatea Sucevii!

2. Gh. Adamescu și M. Dragomirescu, Manual de limba română pentru clasa II-a..., 1929, pag. 47 — tot cu anchiloza scleroticului accent grav: Cu mâna la gură, capu-și clătină

Și 'n cet, lângă dânsul, își șoptia așa.

3. A. Rosetti (prof. univ.), I. Crețu (prof.), J. Byck (prof.), Manual de literatură și limbă română pentru clasa IV-a secundară, Edit. „Adeverul“: Greșeli cu adevărat ca de obrazul Adeverului: „care ca doi uriași stau..., *cântând* (citește: căutând) unul în fața altuia“ N. Bălcescu: *Țara Ardealului* (pag. 10); „Moșul cioplește lemnul și unelte *de-sebit* (=deosebit!) de cel al locuitorilor dela țară: anume *își în-sebit* (?) lemn, căci pământul fiind pietros...“ S. Moldovan; (pag. 63); n'am apucat a reține pagina pentru floricea ortografică: „El trecu prin hățișul grădinii“ (=grădinii); și, apogeul limbii adeveriste: „Înfăia expediție *al* (sic!!!) lui Traian în Dacia“ (pag. 90).

4. Gh. Nedioglu, manual de stilistică, compoziție și gramatică română pentru clasa IV-a, Ed. IV-a „Cartea românească“ prețul ¹⁾ **175 lei** (!!!): pag. 104, 105, 259 și passim *Vlăhuță* (în loc de *Vlahuță*!).

5. Const. Damianovici, Carte de limba română pentru clasa V-a liceală, Edit. Ciornei, Ed. II: Falsificare a textului eminescian:

Peste vârfuri trece luna

Codru-și bate frunza lin

Dintre ramuri de anin (citește: arin!)

Melancolic cornul sună (pag. 126).

¹⁾ Preț totuși neiertat de mare, chiar dacă (cu onorabilă excepție) acest manual se prezintă în distinse condiții tehnice și chiar dacă materialul e foarte antrenant; cf. d. p.: artic. lui Iuliu Römer (1848—1926) d. *Garoafa sălbatică de pe Piatra Craiului* (cu planșă în culori); apoi planșa *Mușcata sălbatică, Smirdarul, Nigritel*; și suplimentele artistice A. Verona, *Nunta la țară* (în culori), Th. Aman, *Vechiul regim* (în culori), și, monochrom, Țirigorescu și Octav Băncilă.

În versul prim îndreaptă: lună, — așa cum, înfrângând sintaxa, și-a fixat Eminescu *rima*!

Falsificare a lui Coșbuc:

E lung pământul ba e lat

Dar ca Săgeata *) (citește: Săgeată) de bogat...

(Nunta Zamfirei)

și: Sărută sângele închegat (=sângele 'nchegat)

Pe ochii înșepeniți (=ochii 'nșepeniți).

(El-Zorab)

Pentru a ilustra genul epigramatic, d-l Damianovici putea altceva cita decât specimenul impropriu (o traducere oarecare de D. Anghel):

Ca și umbra e femeia:

De-o urmezi, ea te alungă,

Dar de fugi, atunci aleargă

După tine, să te-ajungă.

Și-i pură istravă de spațiu și de timp ca să te mai oprești la acele „naivități ce nu trebuie luate în serios“ (pag. 138) (cum prea just le califică d-l Damianovici), ca aberațiile lui I. Barbu:

La râpa Uvedenrode

Ce multe gasteropode... —

6. Stella Burnea, Paul I. Papadopol și Ștefan Pop, Carte de limba română... pentru clasa VII-a:

Falsificări în poezia lui Eminescu:

Socotind cât aur marea poartă în (=poartă'n) negrele-i corăbii

(pag. 123) (*Scrisoarea I-a*)

Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt (=sânt!)

Într'un mod fatal legate de o mână de pământ (pag. 126).

Ortografia Academiei Române (vestejită de noi în Buletinul „Mihai Eminescu“ IV 1933, 32 și'n revista „Făt-Frumos“ XI 1936, 290 ș. u.) și-a pornit ravagiile!

Aprecieri naive și false: Eminescu ne-ar fi dat: „un roman (*Geniu pustiu*) și basmul-minune (*Făt-frumos din lacrimă*)“ pag. 103. Nu! Nici *Geniu pustiu* nu e roman și, pentru atâtea și atâtea asperități stilistice, proza adolescentă din citatul *Făt-frumos* nu poate fi minune! — „Poezia *O rămâi* e influențată de poezia poporană“ (pag. 120). De când? De unde? De ce?!?

7. A. I. Bujor și F. Illoasa, Carte de limba română pentru

*) Ca'n ediția *Balade și idile* 1907 pag. 16! Să înceteze odată greșala atâtor ediții: „Săgeata“!

clasa VII, Ed. II, Editura „Națională—Ciornei“ : Aceeași schingiuire a lui Eminescu :

Oboseala, slăbiciunea, toate rălele (=relele, ed. Ibrăileanu)
ce sunt (=sânt!)... pag. 180.

și: Și apa unde=au (=unde=a*) fost căzut

În cercuri se rotește (pag. 195).

8. A. I. Bujor (profesoară) și F. Ilioasa (profesor), Carte de limba română pentru clasa VII, Editura Ciornei, Ed. III : Oribile greșeli de tipar, — deci nu numai de cele comune : împărai (=împărai) 210 ; ch/nuită (=ch/nuită) 210, ci și : *Pieptul* (=peplul !) îi înfășoară... talia sveltă și cutele vestmântului ascund sânu-i fecioresc” pag. 38 (fiind vorba de Diana lui Odobescu) ; „Astăzi chiar de m'aș în=toarce | A'nțelege nu (sic ; îndreaptă : n'o mai pot) mai pot” (151) ; „Pă=rerea (sic ; îndreaptă : Părea) că printre nouri s'a fost deschis o poartă” (151) ; — Fundamental falsa valorificare a *Năpastei* (pusă în circulație de superficialul E. Lovinescu) : „Drama *Năpasta*, în care ac=țiunea și motivarea sunt mai puțin isbutite decât în comedii”... (pag. 308) — erezie combătută de noi în articolul ²⁾ *Ein Caragiale-Problem* („Czernowitzer Allgemeine Zeitung” An. XXXI Nr. 8711 din 8 Aprilie 1934) și erezie de care, nu ne îndoim că se va emancipa, într'o altă Ediție-Caragiale (Din colecția „Clasicii Români comentați”) și femeinicul cercetător D. Murărașu.

9. Gh. Nedioglu, Limba română în evoluția ei istorică și literară pentru clasa VIII-a, Ediția I „Cartea românească” : Duium de greșeli în cutare text dialectologic (ca de obicei în dezorientatele noastre „manuale”), istroromân ; d. p. în pag. 110 : de trei ori aceeași greșală „din loț” (în loc de : din lov) ; „vuta” (=vut=a) ; „ofetă” (=o fete) ; „celi pinez” (=cel'i pinez, — cu / palatul !) ; „vale” (la fel și'n pag. 111) =val'e (cu a =o deschis și cu / palatul) ; „cvardia” (=gvardia) ; în pag. 111 : „prodle” (=potle) etc.

Și, nota bene, n'am deschis decât de 3 ori, la întâmplare, fie-care dintre aceste improvizate cărți „didactice” !... Cât gunoi ar găsi o reală Comisiune de revizuire a manualelor didactice, — poate în=telege și d-l Ministru al Instrucțiunii publice !

Leca Morariu

*) Greșeală împrumutată (ca și rima sunt—pământ, de adineori), din deficient ediție C. Botez.

²⁾ Tradus (în „Făt-Frumos” An. IX 1934, pag. 2—3 cu eticheta *Pentru Năpasta lui Caragiale*).

Flori

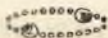
*Corăbii încărcate aduc flori dela Sud...
O, rozele de aur, de foc și de zăpadă,
Garoafe, violete, mimoze=ajunse'n radă,
Le sorb mireazma dulce și zâmbetul lor crud...*

*Or râde prin vitrine și or visa'n palate...
Vor adormi prin glastre sau în umil păhar...
Își vor jertfi mireasma în cuvios altar,
Și-or străluci o clipă la nunți și la serate...*

*Dar... cine știe câte la morți n'or priveghia...
Tovarășe=or rămâne pe proaspete morminte,
Până s'or stinge fără de plâns și de cuvinte
Sub zâmbetul de soare sau lacrima de stea...*

Adelina I. Cârdei

Venezia, 18 Decembrie 1936.

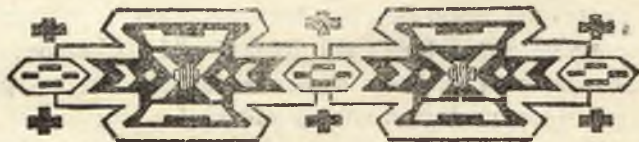
Norocul*)

*Fericit e cel ce poate
De noroc să aibă parte,
Dară și mai fericit
Este cel ce s'a 'ntâlnit
Cu norocu 'ntr'un ceas bun,
După cum bătrânii spun;
Căci norocul, dacă vine*

*În ceas bun, noroc rămâne,
Iar norocul din ceas rău
N'aibă-l nici dușmanul tău!
Căci norocu=atuncea dă
Numai pentru ca să ie,
Norocu=atuncea=i nălucă,
Ce vine, ca să se ducă.*

Viena 1868.

V. Bumbac

*) Din manuscrisele lui Bumbac *Unele din primele mele poezii*, de unde am mai publicat două versificații în „Junimea Literară” 1929, 375 și în „Făt-Frumos” 1931, 211.

Cântece populare istroromâne

ANEXE

1. Plesu

Plesu fost=a su mar sopele și su fole. — Dir=la! Dir=la! —, lucraveit=a. Noi am jucat, șa: Balun, Su=picior *). Poi n=a fost. He=e=e! Pocle cu cele mar sopele sopeit=a: Ta=na=na! Că n pre fole sopè tulețu **), — io jocu ăns ă n semă n.

Când av fost plesu finit, cu fete ne=am ocăntat și=am ămnat pre cale case cu iale. E lor maia a pre ocne cavtat che nu=i mușat che se ă n cea doba de nopte clate și che căntam pre cale che șa chi zna ce pote face.

Când a mes maia durmi, iale dupa noi!

Maio, maio, moru. . . ***)

Fraie Lupichiu, Bîrdo 79.

23. VIII 1935.

Traducere: Hora — Hora se făcea cu „sopele“ mari și cu „fole“. — Dir=la! Dir=la! —, făceau. Noi am jucat așa: „Balun“, „Su=picior“. Apoi n'a mai fost. He=hei! Apoi căntau din sopelele cele mari: Ta=na-na! Când căntărețul (muzicant) căntă din „fole“, — eu însumi joc la iarmaroc. Când se sfârșia hora, căntam împreună cu fetele și mergeam cu ele pe drum spre casă. Și mama lor căta (privia) pe fereastră că nu=i frumos să te frământă în acea vreme a nopții și să căntăm pe drum, că așa cine=ști ce se poate întâmpla. Când mergea mama să doarmă, ele (= fetele) după noi!

Mamă, mamă, moru. . .

2. Cum se căntaveia manche vreme

Manche vreme s=a căntat ⁹⁹⁾ vlašchi ă n Noselo. Ă m betăre vreme s=a căntat mai vișe. Tunce fost=a ⁹⁹⁾ Angorițe ăncă pric priste potoc ă m vărhsici. Verit=a voisca. Batut=s=a ⁹⁹⁾ Clostru (ali: Cepich) și Cojl'acu. Fost=a tunce Gărji. Iel' fost=av ⁹⁹⁾ ă n Angorițe. De cole verit=av omiri priste potoc și facut=au Noselo.

Io avzit=am căntănda mica. Când se=nsuraveia mladichiu cu feta, căntaveia:

— Viro ocă, fetișo! etc. ****)

*) Dansul *Su=piciore*. *Balun* o fiind *Columbaru* ?!

**) Mișcări coreografice însoțesc vorba lui Lupichiu.

***) Cf. textul XCIV.

****) Cf. textul XCIX.

Cesta s=a cântat⁹⁹⁾ manche de pir. Când mejea case ănsuraț, cântaveia :

Ucide, chiachio, oia
Che vire svachia ... *)

La obed, când s=av saturat=se⁸⁴⁾ și nepit⁹⁹⁾ și beț verit=av, av cântat⁹⁹⁾ :

S=a Comaru, untrat,
Cu Musca ănsurat ... **)

Și ziceia lu nevasta :

Mușata feta,
Tu t=er marita,
Omu=ț va scapa ***).

Fost=av inche, ma nu=m stae=n cap. Și maia când leghera, cântaveia :

Dormi, dormi fetișo,
A lu maie, pupișo ****).

Ato nu știu.

Ioje Micleuș

11. IX, 1935.

45 ani, Noselo 21.

Traducere : Cum se cânta înainte vreme — Înainte vreme se cânta în limba valahă în Noselo. În timp străvechi s'a cântat mai mult. Atunci era „Angorițe” iacă dincolo peste flu, în vârfulor. A venit războiul. Se bătea Clostru (sau Cepich) și Coj'acu. Au fost atunci Grecii. Ei locuiau în Angorițe. De acolo au venit oameni peste părau și au făcut Noselo. Eu am auzit cântând puțin. Când se'nsura flacăul cu fata, cânta : — Vină, copilă, încoace ! etc. — Acest cântec se cânta înainte de nuntă. Când mergeau acasă însurați, cântau : „Taie, tată, oia Că vin nuntașii...” La masă, după ce se răsăturau de mâncare și băutură și se îmbătau, cântau : „Odată s'a însurat Tăunul cu Musca”... Și-i ziceau miresei : „Frumoasă fată, tu te vei mărita, bărbatul îți va fugi. — Au mai fost (cântece), dar nu le țin minte. Și mama, când legăna, cânta : „Dormi, adormi, copilă, păpușica mamei”. Altcva nu știu.

3. Mul'ara cara s=a do vote meritat dup=a sev om

1. O vota av mes în om ăn batal'e. Av mul'ara zis : — Cătă vreme te=oi aștepta pirla veriri ? — Zice : — Aștepte-me, zice, devet aț și devet miseț. Se nu io verir, zice, când furno devet aț și devet miseț, zice, merite=te. —

2. A mes, Bog, și l'a piseit vișe vote acasa a mul'arlei. D=atuncea n=av ie piseit. N=av avut neg maia și mul'ara acasa. Av

*) Cf. textul C.

**) Cf. textul CII.

***) Acelaș text ca cel cules dela Ive Baco (XCVIII).

****) Cf. textul LXXXIX.

jalosne fost⁹⁹). — Ie=av murit, zis=au, căn nu=i glas de ie —, zice maia a sel'e nevasta. Iele l'=a fost⁹⁹) lumele. Zice: — Noi vedem când nu pise, ie nu=i viū. — Maia și nevasta, jalosne⁹⁾. Și Iele a plāns⁹⁹). Și maia zice: — Nu fi jalosna. Tu, zice, t=er merita dupa at om; ie nu=i viū vechi. —

3. Iele ș=a flat fraiaru și spravit vechi che se va merita. Ș=a *) flat cuscri și fraiaru și tot. Tota drușva de ānsura=se fost=a scupa ān casa de le mul'are.

4. A mes maia cea betāra celvīa fil'u șede fara la ușe. Și cavte cătra sore și plānje. Și zice: — O jarchele sore, zice, tu ver zoidi, ali a mev fil' nu va veri la mire! —

5. Când av ia cele besede zis, tot c=av în siromah la ia verit ca ș=în petl'ar. Și che l'=av zis:

6. — Domnu a da bire, betāra maie! — zice — Ce=i che plānjēt, betāra maie? —

7. — Cum che nu voi plānje, zice, căn n=am avut neg în fil' și cel=a mes la țesaru=n batal'e. Pac av zis căn av chia mes a le mul'ara sele, zice:

— Aștepte=me devet ań și devet miseț. Se nu verir, atunce merite=te dupa at! — Vechi av trecut devet ań și devet miseț! Acmo l'i se mul'ara merita dupa at. Cum n=oi fi tujna și plānje, când n=am neg cela fil' avut. — Atunce o cela petl'ar āntreba: — O tu, betāro maio, ver tu ceva da alu siromahu petl'aru?

8. Maia a tuncī cl'emat nevasta=ș cole dintru brache dinuntru. Zice: — Tu nevasta me, adu sive siromah ceva, sive petl'ar! Adu barem coșul'a ān ce=a ie biveit, astve siromaș *)! Adu=l' inca ceva de be și mīnca! Va bārem Domnu dupa me fil' ruga c=am misilit che=i mort. —

9. (Staț **), gospodine! Utat=am spure. Beń. Pureț!) Când a cela fil' trecut devet ań și devet miseț, a ie vāvāc cea misle avut che se va mul'ara dupa at merita. Atunce s=a ie jalost facut. Și șteit=s=a jalostān ān osta lu cesaru. Atunce=l țesaru āntreba: — Ce=i tie che=ș ca și far de cap? — Ie zice:

10. — Țesare gospodine! Cum nu voi fi tujān, c=acasa am o ruje. Vechi ān devet ań și devet miseț țvete, acmo ām vor al'ț poberi și vla. —

11. Feciorule, l'eț pinez far de broi, căt ver tu! Āmna casa!

*) Alternativ: *siromah*, *siromaș* ca și *cānd*, *cān*, *țesaru*, *cesaru*.

**) Cuvintele din paranteză ni se adresau nouă care scriam.

Pac ăț tu cavta ruja se nu=ț al'ți vlau. Că n io piser ție, viro tu=n osta che vor tot al'ț poberi și zafari tot. —

12. Când au cea ie poidit și beiut la ușe, și coșul'a av cațat, av rupei ăntrebat :

13. — Se pote, nuntru, ăntu iel' ți=n cambra ? — Și atunce=l' dozvolit che pote ți. Și când av ănuntru verit — ie fost=a omu —, tot che mul'ara porta minca și bé cuscrilor și fraierului. Ș=a atunce ie zice che s=er vor lasa juca o mîrva. Toț l'=av dovolit :

14. — Ăă ! Poț juca căt ver, pétl'arule, siromahule ! —

15. Av ie ăntrebat : — Ăi dovolito cănta ? —

16. Atunci l=av toț lasat cănta.

Așa=v *) zacăntat :

17. Cuscri=a mel',

Facut=a pul'u=a sev col'ub.

Din col'ub av chia zletit.

Na devet ań și devet miseț nazat a verit.

18. Cea=v ie din cea căntat nea cel'i=ș domisles din cea ce=or iel' spure. Ma cuscri n=av ăńeles ce va cănătu spure. Zice cela om :

19. — Mes=au cela om dela sa mul'are ăń osta țesarului și, zice, nazat a verit acmo, na devet ań și devet miseț, la a sa mul'are. Zice : Ie nu daie=a sa mul'are atve. —

20. Av ie arelu din mări vlat de că n s=a ie cu mul'ara=nsurat și=ntru vir l=a lasat. Mul'arl'e=ș vir be a dat. Când a mul'ara vir popit, arelu=n dinț l'=a verit. Mul'ara=n pama l=a lasat și la toț l=a aratat.

21. — Ăi arelu de când m=am meritat ! A mev om n=a murit, vedeț ! —

22. Atunci=av toț ciștilor fric=a fost. Și ciști s=a cu iel' poz=dravit și acasa av mes. Ie ramas=c=a cu sa mul'are renche jivi. Și celve, brijinu ! A mislit che va ți cu ia nopta durmi, pac mes=a atu !

23. Io=m pre cole trecut. Ăm a dat o mări be și o bîrțița=n cur și derenche mî=a un corn nerastit ca și cōcotului.

Iandre Doriciț

63 ani, Jeliń 58

6. IX. 1935.

Traducere : — Femeia care s'a măritat de două ori după bărbatul său —
1. Odată a plecat un om la bătălie. Femeia i=a zis : — Cătă vreme te voi aștepta

*) Eliziunea vocalelor e frecventă în limba vie. Ba cuvintele se îmbucă unul în altul de pare unul singur. Cf. pasagiul 9 : „misle=avut“.

până când vei sosi? — Zice: — Așteaptă-mă, zice, nouă ani și nouă luni. De nu mă voi întoarce eu, zice, când vor fi nouă ani și nouă luni, zice, mărită-te. — 2. S'a dus, Doamne, și i-a scris de multe ori acasă nevastei. Apoi n'a mai scris. Acasă n'avea decât pe maică-sa și nevasta. Erau mahnite. — A murit, ziceau ele, devremece nu-i știre despre dânsul —, zice mama cătră noră-sa. Ileana îi era numele. Zice: — Vedem că nu-i viu devremece nu scrie. — Mamă și nevastă, mahnite! Și Ileana plângea. Și mama îi dă: — Nu fi mahnită. Tu, zice, te-ai mărită cu alt bărbat; el nu mai trăiește. — 3. Ileana își aflase ibovnic și se și pregătea să se mărite. Își aflase cuscri și ibovnic și tot. Toți vătăjeii pentru nuntire erau adunați în casa nevastei. 4. Ieși bătrâna maică a celui fiu să șadă afară la ușă. Și cată la soare și plânge. Și zice: — O soare arzător, zice, tu vei apune dar fiu-meu nu se va întoarce la mine. — 5. Numai ce-a rostit ea vorbele celea, iată că sosi un sărac, ca și un cerșitor. Și că i-a zis: 6. — Va da Dumnezeu bine, bătrână mamă! — zice. — Ce-i că plângeți, măicuță bătrână? — 7. — Cum să nu plâng, zice, când n'am avut decât un fiu și acela s'a dus la împăratul în bătlie. Si-a spus, la plecare cătră muierea sa, zice: „Așteaptă-mă nouă ani și nouă luni“. Acum i se mărită nevasta după altul. Cum să nu fiu mahnită și să nu plâng, când n'am avut decât acel fiu? — Atunci îi zice cerșitorul acela: — O, maică bătrână, vrei să dai ceva săracului cerșitor? — 8. Maica atunci și-a chemat nora dintre nuntași dinlăuntru. Zice: — Tu noră, adă ceva acestui sărac, acestui cerșitor! Adă barem cămașa în care umbla el, acestui sărac! Adă-i încă ceva de băut și de mâncat! Barein va ruga pe Dumnezeu pentru fiul meu c'am gândit că-i mort. — 9. (Stați, domnule! Am uitat să spun... Bine. Puneți (=Scrieți)!) După ce au trecut nouă ani și nouă luni, fiul acela avea mereu acel gând că muierea i se va mărita după altul. S'a întristat atunci și se plimba scârbit prin oastea împăratului. Iar împăratul îl întreabă: — Ce ți-i că ești ca și fără de cap? — El zice: 10. — Împărate doamnel Cum să nu fiu mahnit, când acasă am o floare? Iată că înflorește într'al noulea an și a noua lună! Acum îmi vor culege-o și lua-o alții. — 11. — Flăcăule, ia-ți bani fără număr, cât vrei tu! Și-ți cată floarea să nu ți-o ia alții. Când ți-oi scrie, vină la oaste că vor prăda totul alții și vor nimici tot. — 12. Dacă a mâncat și băut el aceea la ușă, și cămașa a luat, a întrebat iarăș: 13. — Se poate intra în cameră, în fața lor? — Și atunci i-a îngăduit că poate merge. Și când a venit înăuntru — el era bărbatul —, iată că femeia duce de mâncat și băut cuscrilor și mirelui. Și atunci el întreabă de i-ar da voie să joace un pic. Toți i-au îngăduit: 14. — Da! Poți juca oricât vrei, cerșitorule, săracule! — 15. A întrebat el: — E îngăduit a cânta? — 19. Atunci toți l-au lăsat să cânte. Așa a cântat: 17. — Cuscri mei! Făcutu-si-a pasărea cuibul. Din cuib a zburat departe. La nouă ani și nouă luni s'a întors îndărăt. — 18. Aceasta a cântat el pentru ca aceia să se dumirească de ce-or spune ei. Dar cuscrii n'au înțeles ce va să spună cântecul. Zice omul: 19. — S'a dus cutare bărbat dela nevastă-sa în oastea împăratului și, zice, îndărăt a venit acum după nouă ani și nouă luni, la nevastă-sa. Zice: El nu-și dă nevasta altuia. — 20. Și-a scos din deget inelul cel de când s'a însurat cu nevastă-sa și l-a lăsat în vin. Când a băut femeia vin, inelul i-a ajuns între dinți. Femeia l-a lăsat în palmă și l-a arătat tuturor. 21. — E inelul de când m'am măritat! Bărbatul meu n'a murit, vedeți! — 22. Atunci tuturor oaspeților le-a fost frică. Și oaspeții s'au salutat cu el și au mers acasă. El c'a rămas cu nevastă-sa să trăiască înainte. Și celuia, bietul! S'a gândit că va merge să doarmă cu ea noaptea, când colo, a mers altul. 23. Eu

am trecut pe acolo. Mi-a dat puțin de băut și un genunchi în dos, iar dinainte mi-a ieșit un corn ca și cucoșului.

4. De frați carl'i s-a talianschi ănmețat

1. Untrat c-a fost trei fraț. Și niciur che n-a știut tal'anschi cuvinta. Și cole c-a fost o oștarie. Che se mergu ănineța-se. C-a mes cela mai betăru. Scutat=a la ușe che ganescu nuște : — Noi trei, noi trei. — Ie che gane lu cel'i al'î'i doi, ie che s-a-nmețat talianschi cuvinta. — Noi trei, noi trei — che se gane. A mes cela sridefi. C-a ganei ! nuște : — Prișoldi, prișoldi. — C-a mes cela mai tiraru. C-a ganeit nuște : — Gaveraghion, gaveraghion. —

1. Și che mergu toț trei pre cale. Și c-a vezut carabineri. E iel' c-a flat mortu la țesta. E carabineri n-a știut ganei nego talianschi. E cești al'îi zis-a che și iel' știvu talianschi cuvinta.

3. Ăntrebat-l'a : — Cire a ucis cеста mortu ? — Cela mai betăru zice : — Noi trei, noi trei. — Pac a mes cela doile che gane che din ce-a ucis cela mortu : — Prișoldi, prișoldi *). — Ăn părjun veț îi ! —, zis-a carabineri. Pac a mes cela mai tiraru che gane : — Gaveraghion, gaveraghion **) ! — Și tunce c-a lat toț trei ăn părjun.

Frațe Bercarici

14 ani, Susnevița 57

18. VIII. 1935.

Traducere : Despre frații care au învățat italiana. — 1. Cică erau odată trei frați. Și niciunul nu știa vorbi italienește. Și colo era un birt. Hai că merg să învețe. Mers-a cel mai mare. A ascultat la ușa că vorbesc nu știu ce : — Noi trei, noi trei. — Le spune celorlalți trei c'a învățat să vorbească italienește : — Noi trei, noi trei — vorbește. S'a dus cel mijlociu. Glăsuiau ceva : — Prișoldi, prișoldi (= pentru bani, pentru bani). — S'a dus mezinul. Cuvânta ceva : — Gaveraghion, gaveraghion (= Cu tot dreptul, cu tot dreptul). — 2. Și merg tustrei pe drum. Și au văzut jandarmii. Și ei au aflat un mort în cale. Și jandarmii nu știau să vorbească decât italienește. 3. I-au întrebat : — Cine a ucis acest mort ? — Cel mai mare zice : — Noi trei, noi trei. — Apoi merse al doilea să spună de ce-au ucis acel mort : — Prișoldi, prișoldi (= pentru bani, pentru bani). — — Veți merge la închisoare ! —, au zis jandarmii. Apoi a venit cel mai mic, și zice : — Gaveraghion, gaveraghion (= cu tot dreptul, cu tot dreptul) ! — Și atunci i-au luat pe toți trei la închisoare.

NOTE LITERARE ȘI LINGVISTICE

Bibliografia

operelor mai des citate și puse la contribuție :

Alecsandri Vasile : „Poezii populare ale Românilor“, Sibiu = Citat : Alecsandri pagina ...

*) În limba italiană : *per soldi* = pentru bani.

**) În italienește : *ha ragione* = aveți dreptate, cu tot dreptul.

Babudri Francesco : „Fonti vive dei Veneto-Giuliani“ (= *Veneția Giulia și Istria*), Milano (fără dată). = cit. Babudri, *Fonti* pg.

Babudri Francesco : „Villotte amoroase raccolte in Istria“ (Extras din revista „Il folklore italiano“ X, fasc. 1), Catania 1935. = cit. : Babudri, *Villotte*, numărul de ordine al cântecelor, versul...

Brăileanu Traian : „Sociologia generală“, Cernăuți, 1926.

Cantemir Traian : „Motivale dispariției poeziei populare la Istro-români“ („*Făț-frumos*“ X, 1935, pg. 28—32, 122—125). = cit. : Cant., *Cânt. istrorom.* pg.

Cantemir Traian : „Ciripiri Ciribire I“, Cern. 1935. = cit. : Cant. I, pg.

Capidan Th. : „Meglenoromânii II, Literatura populară la Meglenoromâni“, Buc. 1928. = cit. : Cap. II pg.

Densusianu Ovid : „Flori alese din cântecele poporului“, Buc. 1920. = cit. : Dens., *Flori* pg.

Giuglea G. și Vâlsan G. : „Dela Români din Serbia (Culegere de literatură populară)“, Buc. 1913. = cit. : Giuglea-Vâlsan pg.

„*Hrvatske narodne pjesme po Istri i kvarnervski otocih*“, Triest 1879. = cit. : *Hrvatske* pg.

Iarnik Dr. I. U. și Bârseanu A. : „Doine și strigături din Ardeal“, Buc. 1885. = cit. : Iarnik-Bârseanu pg.

Ispirescu Petre : „Legende sau basmele Românilor“, Ediția N. Cartoian, „Clasicii români comentați“, Craiova 1932. = cit. : Ispirescu pg.

„*Istarske narodne pjesme*“, Izdala „Istarska kniževna zadruga“, Abbazia 1924. = cit. ; *Istarske* pg.

Ive Antonio : „Canti popolari istriani raccolti a Rovigno“, Roma—Turin—Florența 1877. = cit. : Ive pg.

Kirileanu Teodorescu S. : „Povești basarabene“, Buc. 1922. = cit. : Kirileanu pg.

Morariu Leca : „Lu frați noștri (Libru lu Rumeri din Istrie)“, Suceava 1928. = cit. : L. Mor., *L. fr. n.* pg.

Morariu Leca : „De-ale Cirebirilor I, Texte din Susnevița“, Cern. 1929. = cit. : L. Mor., D. C. I pg.

Morariu Leca : „De-ale Cirebirilor II, Texte din Bîrdo, Suceodru și Grobnic“, Cern. 1932. = cit. : L. Mor., D. C. II, pg.

Morariu Leca : „De-ale Cirebirilor III, Texte istroromâne din Jeiaș“, Suceava 1933. = cit. : L. Mor., D. C. III, pg.

Morariu Leca : „De=ale Cirebirilor IV, Scrisori istroromâne din Jeian și Susthevița“, Cern. 1934. = cit. : L. Mor., D. C. IV, pg.

Morariu Leca : „Drumuri Cirebire“ (note de călătorie în Istria) („Făt=frumos“ III 1928, IV 1929, V 1930, VI 1931, VII 1932). = cit. : L. Mor., *Drumuri cirebire* pg.

Morariu Leca : „Pentru folclorul istroromân“ în „Făt=frumos“ IV, 1929 pg. 56—59, 207—212.

Morariu Leca : „Pentru cântecul popular — Precizări —“, Cern. 1933. = cit. : L. Mor., *Cânt. pop.* pg.

Morariu Leca : „Istroromânii“, Cern. 1927.

Morariu Leca : „Pe marginea cărților I“, Cern. 1928.

Morariu Leca : „Dela noi (Povești bucovinene)“ ed. IV, Suceava 1927. = cit. : L. Mor., *Dela noi* pg.

Papahagi Pericle : „Din literatura populară a Aromânilor“ (Colecția G. Tocilescu II, I), Buc. 1900. = cit. : P. Paph., *D, lit. p. Arom.* pg. (cântecul).

Papahagi Pericle : „Basmе aromâne“, Buc. 1905. = cit. : P. Paph., *Basmе aromâne*, pg.

Papahagi Pericle : „Megleno-Românii, studiu etnografic-filologic“ (A. Ac. Rom. S. lit., II, T. XXV), Buc. 1903. = cit. : P. Paph., *Meglrom.* pg.

Papahagi Tache : „Graiul și folclorul Maramureșului“, Buc. 1925. = cit. : T. Paph., *Maram.* pg.

Popovici Iosif : „Dialectele române din Istria“ Partea 1-a, Halle 1914 ; Partea 2-a, Halle 1909. = cit. : Pop., vol., pg.

Procopovici Al. : „Mic tratat de lingvistică generală“, Cern. 1930. = cit. : Procopovici, *Lingv. gen.*, pg.

Procopovici Al. : „I. Principiul sonorității în economia limbii. II. Din istoria raporturilor noastre interdialectale“ (Extras din „Daco-romania“ IV, 1926), Cluj 1926. = cit. : Procopovici, *Principiul sonorității* pg.

Pușcariu Sextil în colaborare cu *M. Bartoli*, *A. Belulovici* și *A. Byhan* : „Studii istroromâne I“, (Texte), Buc. 1905. = cit. : Pușc. I pg.

Pușcariu Sextil : idem II (Introducere — Gramatică — Caracterizarea dialectului istroromân), Buc. 1926. = cit. : Pușc. II pg.

Pușcariu Sextil : idem III (Bibliografie critică — Listele lui Bartoli — Texte inedite — Note — Glosare), Buc. 1929. = cit. : Pușc. III pg.

Tocilescu Gr.: „Materialuri folkloristice“ vol. I, partea I Buc. 1900. = cit.: Tocilescu I, 1, pg.

Tocilescu Gr.: idem, vol. I, partea II, Buc. 1900. = cit.: Tocilescu I, II, pg.

Vasiliu Alexandru: „Povești și legende“, Buc. 1928. = cit.: Vasiliu, *Povești*, pg.

Weigand Gustav: „Istrisches“ (în „Erster Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig“ 1894). = cit. Weigand pg.

Zanazzo Giggi: „Canti popolari romani“, Turin 1910. = cit.: Zanazzo, *C. rom.*, pg., numărul cântecului.

NOTE LITERARE

Coincidențe, asemănări, influențe

I.

Acelaș motiv îl are și cântecul italian din Istria. Iată un fragment din colecția lui A. Ive, *Canti popolari istriani*, Roma—Torino—Firenze, 1877, pg. 20:

E cu i te vido la voja me salta
Parchì ti son la biela de li biele;
Parchì ti son la biela de li biele,
Cume la loına in miezo de li stile.

Și iarăș aproape coincidență semnalăm și la Dacoromâni (Iarnik-Bârseanu 35, XXVI versurile 4—5): „Mândra mea, pe lume una, / Cumu-i între stele luna“. De altfel compararea iubitei cu luna e obișnuită în literatura românească populară: „Să o iei ca sfânta lună“ (T. Paph., *Maram.* 9 v. 38); „Pă sub nori mere luna, / Mult'e stele-s cu dînsa; / Niçi una nu-î lumînișasă; / Ca mândra care-î frumoașă...“ (ibid 13 v. 36—39). Dar luna e cea frumoasă și adorată deoarece ea singură e martoră la cele mai dulci clipe de iubire. E natural ca ei să i se adreseze toți îndrăgostiții depe fața pământului care știu să-și exprime emoția (J. Tiersot, *Histoire de la chanson populaire en France*, Paris 1889, pg. 86): „Lune belle, oh! belle lune, / Tu n'es donc encor que là / Je te croyais à quatre heures, / Et a minuit tu n'es pas“. Și tot luna e cea care participă la viața psihică a îndrăgostitului (Giggi Zanazzo, *Canti popolari romani*, Torino 1910, pg. 173, cântecul 494): „Piange l'aria del celo, piange li sassi, / Per me nun piange né ssole né luna. / Piangete tutti; si ccostei mi lassa...“

Izvorul inspirației lui Mihai Eminescu în strofa a doua din „Luceafărul“ e studiat. Vezi, pentru aceasta, teminicul articol al lui Tiberiu Crudu: *Înrâurirea literaturii populare asupra lui Eminescu* în „Făt-frumos“ IV 1929, pg. 100—104, din care reproducem. Astfel cântecul popular zice: „Că eu am fost la părinți, / Ca și luna printre sfînji, / Și le-am fost de mângăiere / Ca și luna printr stele“. Iar Eminescu cântă: „Și era una la părinți / Și mândră'n toate cele / Cum e fecioara între sfînji / Și luna între stele“ („Făt-frumos“ IV, 104). Dar Eminescu s'a identificat cu geniul neamului mai mult decum ai crede. De pildă când doinește (*Doină*):

„Din Boian la Vatra Dornii, / *Au umplut omida cornii*“ — el știa, ca cel mai autentice plugar, că niciodată *cornii* nu fac omidă, și, dacă dă omida și'n ei, mai pacoste decât aceasta nici că se poate pe biata țară. Alegoria izvorește din adâncul psihicului său, prototip al geniului românesc. Acelaș procedeu îl întâlnim și'n poezia noastră populară ca, de pildă, în fragmentul de cântec: „Cin a faci plop nuț / Și rachita magureli, / Și proșapu jișinelii“ (P. Iroaie, *Cernăuțul folcloric*, Cern. 1934, pg. 9), versuri care exprimă, ironic, culmea fericirii, deci contrariul amarei nenorociri din doina poetului. Și deci, Mihai Eminescu urma sensul constituției sale psihice inspirându-se din literatura populară.

II.

Cântecul aromânesc LIII, din P. Paph., D. lit. p. Arom., 845. are perfectă asemănare cu acest cântec cirebir. Cf.: — Yin Tănușe, *z=dușim dol'i*, / Tană / Tănușe, / albă *ș=aroșe* ! — / — Nu yin, *głone*, *głuneale*, / *chicăt* din steale ! — / — *Va=ñ* yin noaptea, *si=ñ* ti fur / Tană etc. — / — *N'=am* un tată, *te=ñ* *me=aveagl'i*, / *głone*, etc. / *ñ=am* nă mumă, *te=ñ* mi doari, / *tută* noaptea *șadi* *ș=toarți* ! — / — *Piste=avlie* *va=ñ* *me=arúc*, / *ș=mini*, *vrută*, *va=ñ* ti fur ! — / — *N'=am* un cini tu avlie, / *tută* noaptea *aveagl'i* casa. — / — *Tată=tu* la oț *va z=ducă*, / *muma* ta la *agripnie*, / *cini*li *va=l* *vatim* *mini*, / *ș=pali* *va=ñ* ti fur ! —“. Pentru versurile 12—13, cf. fragmentul italian: „Vinirete a li cinque ore, / Quando la mama sarà a durmei“. (Ive, 270, cântecul 14).

V.

Pentru versurile 5—6, compară fragmentul croat: „Mačka teče na potok, Stipan za njon na poskok...“ (Istarske 181), a căror traducere e aceasta: „Pisica fuge la părau, Ștefan în salt după ea“.

IX.

Pentru versurile 13—14, compară la Românii din Dacia: „Orî cu el să mă iubesc, / Orî de nu, mă prăpădesc“ (Iarnik-Bârseanu 35. LXXV v. 6—7).

XII—XIII.

Cântec adoptat din croaște. Iată textul croat (Istarske, 126):

Propuhnul je hladan vitar,
Hladan vitar od Levanta.
Odnosal je Mari krunu.
Na to Mare odgovara:
„Ki bi meni krunu našal,
Ja bim njemu ljuba bila“.

Suflat=a vânt grozav,
Grozav vânt dinspre răsărit.
Luat=a Mariei cununa.
La aceasta Maria zice:
„Cine îmi va găsi cununa,
Eu îi voi fi ibovnică“.

.....*)

Nașal je je jedan mali,
Jedan mali, crni Moro:
„Evo, Mare, krana tvoja!
Sad ćeš biti ljuba moja!“

Găsit=a o un tânăr,
Un tânăr, negru Mor:
— Iată, Marie, cununa ta!
Acum vei fi iubita mea! —

*) Urmează cinci versuri care nu s în versiunea românească.

Njemu Mare odgovara :
„Volila bim krmče pasti,
Neg Morova ljuba biti!“

Lui îi răspunde Maria :
— Aș dori mai degrabă să cad dela cârma
corăbiei,
Decât să fiu iubita unui Moro! —

Pentru versurile 1—2, cf. încă (Istarske 49):

Puhne vetar Termuntane,
Svali Mare krunu sglave.

Suflă vântul Tramontana,
Zmuncește Mariei cununa din cap.

Și (ibid.) mai jos :

Popuhnul je hladan vetar,
Hladan vetar od Levanta,
I odnesal Mari krunu.

Suflat-a impetuos vânt,
Vânt impetuos dela răsărit,
Și înșfăcă Mariei cununa.

Pentru finalul istroromân (v. 8—9), compară versurile croate (Istarske 49, sus) :

— „Volila bih utopit se,
Neg Sokola ljubav biti“. —

— Aș dori mai bine să mă'nec,
Decât să fiu iubita lui Sokol (= Șoimului).

Tot pentru aceste versuri, compară din aromână (P. Papahagi, D. lit. p. Arom., 902, VI) : „— Feată, yin si=ñ ti l'au mine / si=ñ te=adar tută de=asime. — / — Gÿone, ma gh'ini=ñ mi nec, / dicit cu tine s=mi ved —“.

(Urmează)

Petru Iroaie

Scriitorul Kogălniceanu

(Continuare)

Cu Fiziologia provincialului în Iași, K. face un pas înainte în limbă și stil, față de cele două schițe anterioare.

Schița a fost publicată în „Almanachul de învățătură și petrecere pe anul 1844“, însoțită fiind în prima pagină, de următoarea notă : „Pierre Durand a scris Fiziologia provincialului în Paris ; noi am căutat ca trăsăturile lui să le micșorăm în proporția cadrului cuvenit provincialului în Iași“. Ar fi deci o imitație această povestire glumeață, nu însă de felul celorlalte din timpul lui. Kogălniceanu n'a împrumutat decât ideea povestirii franceze, idee care dealtfel circulă la multe popoare ; personagiile însă, cadrul în care se desfășoară acțiunea, obiceiurile etc. sunt românești. Schița nu conține situații, tipuri sau obiceiuri cari s'ar potrivi oricărui timp sau oricărui popor. Din ea transpiră specificul românesc. Unei asemenea schițe, cu formă și fond românesc, greu i-am putea zice că-i imitație. E o localizare. Și valoarea ei rezidă în descrierea obiceiurilor timpului, și mai ales a Iașilor. Stângăciile și naivitatea provincialilor, a boierilor mici sau ținutași, cum le mai zice, sunt admirabil prinse și exagerate până la

caricatură, însoțite de un plăcut umor. „Împărăția lui, după Kogălniceanu se întinde în Moldova dela barierele Iașilor — socotind afară de bariere: mahalalele Păcurariul, Tătărașul, o bucată din Sărărie și partea orașului zidită pe șesul Bahluiului — și până la marginile principatului“¹⁾; se mărginește „la Nord prin Bucovina, la sud prin Valahia și Turcia, la est prin Basarabia și la vest prin Transilvania . . . afară de Iași unde sunt Iașeni“.

Dar neputându-ne înfățișa diferitele categorii de provinciali, ni-l va alege unul din marele lor număr „de peste un milion și o sută de mii de trupuri — nu zic suflete —“, și anume pe cel mai caracteristic și care va întruni cele mai multe note specifice lor. Apucăturile ce-i lipsesc, i le va împrumuta autorul, pentru a ne prezenta icoana completă a provincialului.

Acest provincial deci, trântit „liop pe paveaua Iașilor“, după ce a luptat aprig cu amfibiile „îmbrăcate jumătate turcește și jumătate căzăcește“, cari i-au confiscat bunătate de cârnați ce seamănă cu niște potcoave de cal, cârnați ce n’au putut fi salvați cu toată invocarea „Reglementului“ și a „Noului Așezământ“, trage la cel mai elegant hotel din Iași — la Regensburg — condus de căruțașul, care s’a pus dinainte la cale cu stăpânul hotelului în acest scop.

Îmi permit o digresiune. Rectific aici scăpare din vedere a d-lui Iorga²⁾. D-na atribue provincialului caracterizarea pe care a făcut-o K. funcționarilor dela bariera Iașilor. Căci o „amfibie îmbrăcată jumătate turcește și jumătate căzăcește“ e controlorul barierei și nu provincialul.

Hotelierii ieșeni, cunoscând bine slăbiciunile acestor provinciali, se poartă cu ei de par’c’ar fi boieri mari, le zic „Măria Ta“ sau „când veți avea ceva de porocit, mă rog să trageți clopoțelul. Eu stau la ușă, gata a Vă servi“, — „veți mânca în sală, sau poftiți să se pue masa în apartamentul Măriei Voastre“³⁾? etc. Provincialul începe să se simtă cu adevărat boier, și răspunde că „va mânca în sală“. Cam în felul acesta o duce, până ce a doua zi e trezit de sluga ce-i prezintă nota de plată: „o sută șaptezeci și nouă de lei, pentru o masă și un pat“. Nu-i ajută nici o împotrivire. Și vorba lui K., că la „Regensburg“ „trebuie să dai ziua fără împotrivire, aceea ce în codrii Herței ai trebui să dai noaptea“, e bine adusă din condei.

¹⁾ N. Cartoian, *Clasicii Români Comentați*, M. Kogălniceanu, ed. Scrisul Românesc, Craiova, pag. 55—56.

²⁾ N. Iorga, *Istoria literaturii române*, sec. XIX, vol. II, 1908 pag. 98.

³⁾ N. Cartoian, ediția citată pag. 66.

După asemenea pățanie, provincialul păcălit se mută la un han oarecare ; dacă-i din Țara-de-Sus, se așează la hanul lui Coroiu, dacă-i din Țara-de Jos, la hanul lui Evangheli.

Aici schița lui K. se întrerupe promițându-se că'n calendarul pe anul viitor, provincialul va fi urmărit „pe uliță, la bal, la teatru, la muzeu, pe turnurile Trii Sfetitelor și ale Goliei“, până se va întoarce în provincie cu haine orășenești, cu o mie de galbeni datorie și cu Foaia Sătească în buzunar, unde e publicată scoaterea la mezat a unei părți din moșia lui. Dar continuarea n'a mai apărut.

Schița se desfășoară în ton glumeț ; străbătută de un umor liniștit, plăcut. Nota zeflemistă e abandonată însă, făcând loc unei nuanțe de duioșie, de revoltă chiar, atunci când ajunge să vorbescă de țărani, pe cari nu-i poate considera provinciali, deoarece : „Viața lor este așa de ficăloasă în privire cu a noastră, caracterul lor așa de firesc, compătimirea mea pentru dâșii este așa de mare și de dreaptă, încât mi-aș imputa ca o nelegiuire, cea mai mică glumă ce aș putea face asupra unei stări de oameni, asupra căreia razimă toate sarcinile, afară de cele folositoare și care ne hrănește pre noi leneșii și trândavii orașelor ¹⁾).

Stilul e îngrijit și talentu-i de povestitor, cu aceeași nuanță de fină ironie, se afirmă mereu. Citez de ex. un fragment din discuția provincialului cu amfibia : „ce=s aeste ? întrebă el ²⁾). Aestea, răspunde provincialul cu nevinovăția sa obișnuită, is niște cârnați uscați și cu usturoi, care la noi se fac tare buni ; și i-am cumpărat înadins să-i aduc prezent unui prieten ce am în Iași. — Prieteșugul, răspunde amfibia, este un simțimânt ce-l prețuesc ca om ; dar ca cinovnic al Eforiei, nu trebuie, nu se cuvine să uit, că cârnații nu pot avea slobodă înțrare în capitalie, ca unii ce sunt făcuți din carne ; și carnea precum știi, sau trebuie să știi, este dată în oțcup ³⁾). Deci cârnații se opresc la barieră și se vor predstavlisi ⁴⁾ locurilor mai înalte. Provincialul nu înțelege nimică din oțcupuri și monopoluri ; el știe atâtă că carnea îi lăsată de D=zeu ca să fie mâncată ; și că, fiartă, sau friptă, sau în cârnați, poate fi mâncată oriunde-i foame cuiva. El nu se poate hotări a lăsa cârnații săi . . . el se apucă la sfadă cu cinovnicul Eforiei ; deabea un comisar de poliție poate să-l oprească

¹⁾ N. Cartoian, ed. citată pag. 60.

²⁾ = vameșul.

³⁾ = monopolizată.

⁴⁾ = înainta.

să nu vie la pumni ¹⁾“; . . . Și iarăși ironia e bine potrivită; d. p. când vorbește de provinciali eugheniști (de neam bun, boieri), cari se poflesc singuri la bal la Curte, la nunți, se cernesc la înmormântări, pe motiv că respectivul e „văr de a triia cu sora mătușii moșului de văr premare“ . . .

Trecem acum la altă schiță a lui K., inspirată din istoria noastră : „**Trei zile din Istoria Moldovei**“. E împărțită în trei părți, după cele trei zile pe cari le tratează. Prima zi e a răpirii Bucovinei și a pro- testului lui Ghica; a doua e a uciderii lui Ghica; a treia a uciderii boerilor trădători, care însă nu știm cum s'a desfășurat căci, *Propășirea*, în care apărea schița, fiind suprimată, K. nu ne-a mai dat sfârșitul ei.

Ziua întâia, a Răpirii Bucovinei (25 Faur. 1775) e precedată de un motto scos din Engels Geschichte der Moldau : „und so kam doch wieder ein Fleck von Europa von einer willkürlichen und aus- saugenden Herrschaft unter eine ordentliche, beglückende, erhaltende, schützende Regierung“. După o scurtă introducere cu date istorice, cari l-au speriat pe d-l Damnianovici în așa măsură, încât d-sa opinează că partea aceasta ar fi putut să lipsească, urmează pasagii, pe care se vede că d-l Damnianovici nu le-a observat, și asupra cărora face să stăruim. Cuvintează Kogălniceanu : „Ziua de 25 Februarie ar trebui să fie în vecinicie pentru Moleoveni o zi de jelanie, o zi ră; pentru că întrânsa ne-am văzut răpiți de locurile slavei strămoșești, locuri înroșite cu sângele eroilor noștri, locuri ce cuprind sfintele oase a lui Ștefan și a Elenei. Într'aceea zi Moldova își pierdu cea mai frumoasă piatră a coroanei sale“.

Singurul care protestă contra acestei răpiri fu Grigore Ghica Voevod, Domnul Moldovei. Indrăzneală pe care Domnul a plătit-o cu viața.

Fatala zi de 1 Octomvre 1777 apoi, ziua asasinării lui Grigorie Ghica Vodă de către „Kara Higiorzadec Ahmedbeg, Kapigibașa și Imbrohor a marelui sultan Abdul Hamir, padișahul Otomanilor“, e înfățișată cu reală măiestrie dramatică. Trimisul Porții descinsese la Iași într'o casă din Beilic, locul unde erau găzduiți Turcii; într'un tainic iatac ținea sfat cu doi boieri, cari pregătiseră pierzania lui Ghica Vodă. Situația e plastic redată, caracterizându-l pe fiecare în parte :

„Boierii sta într'o postură umilă îngenunchi, pe un covor întins pe parchet, departe de divan. Kapigibașa înnota într'un ocean de fum

¹⁾ N. Cartojan, ediția citată pag. 63~64.

mirositor ; fața sa măreață păzia o nemișcare absolută ; câte odată își îndrepta barba albă ca omătul.

— Ei boeri, zise el însfârșit, făind tăcerea, pica=va oare vulpea în cursa vânătorului? va veni oare ghiaurul?

— Va veni, slăvirea ta, îi răspunsă unul din boieri . . .

— Va veni, Effendi, adăugă celălalt boier. În Țarigrad numai luminatul Vezir și Moruz, în Iași numai slăvirea ta și noi știm că zilele lui Ghica s'au numărat. Și mai degrabă s'ar deschide mormintele decât gura noastră¹⁾.

Cu acest prilej K. desfășoară în continuare un întreg capitol din istoria românească, insistând asupra legăturilor noastre cu Turcii și Rușii, și nesfiindu=se a da pe față mârșăviile și nelegiuirile Turcilor față de țara și Domnii noștri.

K. nu uită să scoată în evidență specificul românesc subliniind superioritatea românescului față de ce-i străin, d. p. când arată părerile celor doi doctori (străinul Fotachi și Românul Gavrilachi) cari îl vizitează pe Vezirul prefăcut bolnav pentru a-l atrage în cursă pe Ghica, aducându-l la sine în Curtea Beilicului. Fotachi dădea expertiza : „Îi bolnav, Măria Ta, îi bolnav și nu=i dau o zi de viață“, Gavrilachi, dimpotrivă : „Măria Ta . . . , era galben la față, pulsul lui era foarte slab. Dar tot te rog Măria Ta, nu te duce, ochii lui m'au spăriat“.

Ghica însă nevoind să asculte de sfatul doctorului, nici de rugămințile și plânsul Doamnei și al domnițelor, de aluziile ce i se făcură, de avertismentul prietenilor din Țarigrad, și nici de sfatul domnului Munteniei Ipsilanti, și chiar nici de semnul lui D=zeu, care opri caii în poarta palatului din Belic (caii oprindu=se fără nici un motiv), încât „înzădar vezetiul le sfășia coastele cu biciul, înzădar idiclii se scoboriră din coadă și=i trăgea de zăbală²⁾, înzădar deliui îi impingeau cu săbiile, caii se lățiseră la pământ și sta nemișcați“.

Ghica poate c'ar fi scăpat de moarte, dar fatalist — ca și Caesar la 44 a. Ch. — „orbit de soartă, prin o îndrăzneală nebunească, nu vru să vadă un semn înștiințător în stăutul cailor ; se scobori, și=și urmă drumul pe jos până la palat“³⁾. Acolo, după primirea de rigoare, 40 de bostangii înarmați tăbăriră asupra lui deodată. Lupta fu crâncenă și onorifică pentru Domnul român. Frumusețea

1) Revista „Propășirea“ Iași 1844, pag. 215.

2) În „coada“ caretei domnești se găseau doi vizitii, numiți *idicli*.

3) „Propășirea“ 1844, pag. 237.

pasagiului acestuia merită să fie reținută: „Tocma în minutul acela Kapegibașa scosesă o năframă de mătasă neagră și o aruncă pe umerii lui Ghica strigând Mazil! Hain!

Domnul sări în picioare. Haznetarul se apropie pe din dos și găsi vreme de-l lovi drept între umere, făcându-i o rană de moarte. Ghica răcni ca un leu rănit și se smunci. Atunce o luptă amarnică se ațăfă; unul împotriva a patruzeci, două brațe fără arme împotriva a patruzeci de hangiare. Dar mânele nenorocitului Domn, întărite prin curagiul desnădăjduirii, se făcuseră mai înfricoșate decât cuțitele acelor ticăloși robi. De o mare putere fizică, el se luptă la început cu călăii sei, smulge din mână unuia hangiarul, împinge pre ceilalți îi răstoarnă prin lovături voinicești și omoară opt din ei... Kapegibașa, în toată vremea aceasta ședea pe divan, și se uita liniștit la cruda priveliște, ațîțând numai cu gura pe mârșavii bostangii¹⁾.

Sfârșitul: „bostangii... se apropiară de el și-i implântară în trup toate cuțitele lor. Fapta nelegiurii era sfârșită. Ghica pică mort lângă fereastră, și Turcii strigară Allah! Atunce ceasornicul turnului dela Trii Sfetitele bătu trii ceasuri și jumătate de noapte. Așa muri Ghica Vodă, jertfă a patriotismului și a bunătății sale²⁾.

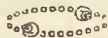
Desbrăcat gol, fu aruncat în curtea Beilicului. Averea îi fu confiscată, Doamna și domnițele duse roabe la Constantinopol, iar capul împodobi mai multe săptămâni poarta padișahului otomanicesc.

Și încheie, K., cu amară ironie: „Deasupra capului lui ar fi trebuit, ca la capul lui Grigore Callimah, să scrie o fidulă purtând că acesta-i capul blăstămatului ghiaur, Ghica Gligori Bogdanbeg, carele fără voia Sultanului, au vrut să păstreze împărăția în întregime“³⁾.

Povestirea celei de a treia zile din istoria Moldovei, e precedată de-o plastică descriere a câtorva monumente Ieșene. Ocazie bine-cuvenită lui K., ca să protesteze cu amărăciune contra barbariei și lipsei de cultură a unor particulari și chiar oficiali, cari nesocotesc valoarea istorică a diferitelor monumente și le distrug.

(Va urma)

Em. Haivas

¹⁾ „Propășirea“, 1844, pag. 238.

²⁾ ibidem, pg. 239.

³⁾ „Propășirea“ 1844, pg. 239.

Multe și mărunte...

Mercantilism „literar“. — Înțierăm și mereu vom înțiera negustoria literară care-și bate joc de bunul-scris românesc. Iat-o acum în... specifica „Bibliotecă pentru toți“ a firmei Alcalay, ponosindu-1 pe N. Gane (*Nuvelé* vol. II. Ed. 7 și vol. III, Ed. 5) cu neglijențe de tipar ca acestea: în volumul II: „se preumblă pela poiana (= poata) cu păsări“ 17; „încreși din sprâncene cu oșelire (= oșerire)“ 18; „cu inima plină de credință (= căință)“ 30; „și'n urmă întreaga laiotă“ (= liotă) de câini“ 48; „înșipse până în plășile“ (= plăsele) cușitul“ 48; „întărită cu tunuri (= turnuri) înalte“ 71; „scoase din dāsagi (= desagi) o carte veche cu fire (= file) groase“ 81; „împușcându-1 (= împrōșcându-1)... cu o salvă de puști“ 103; „legături de strujani (= strujeni)“ 104; „Asta-i [nu-i]“ cu puțință, căci ea a murit [pe drum și tu rămăseși acasă răspunse] bătrâna“ 123; „închihuindu-mi [că împreună cu dānsa a trebuit să rădă]“ negreșit de...“ 156; „am trecut [fără]“ să băgăm de seamă“ 157; „neghibăcia (= neghibăcia) mea“ 182; — în volumul III: „cāci numai (= nu-i mai) proastă... meserie, decât acea de poet“ 145; „vorbia tăerțāl (= lătăreț)“ 156; „în răstură (= trāsură)“ 197.

* * *

Între filologi. — Foarte binevenit⁶⁾ rechizitoriul pe care, în revista „Arhiva“, filologul ieșan August Scriban continuă a-1 administra operei de unilaterală pripeală și de improbitate⁷⁾ publicistică *Dicționar enciclopedic ilustrat „Cartea Românească“ de I. A. Candrea și Gh. Adamescu*. Decât în această laudabilă răfuială d. Scriban, vădit exponent al filologismului irascibil, s'ar prezenta mai izbânditor cu un individualism și (mai ales) cu un categorism mai atenuat. Glose ca: „ceceace nici Academia, nici Tiktin nu spune“, sau: „Nici Academia nu știe asta“, le simțim deplasate. Iar empirismul nostru filologic, or-

1) În ediția *Novele* vol. II București 1899, 48: „întreaga potae de câinii (= câni)“.

2) În citata ed. 1899 (vol. II 48): „plantă (= împlântă) până în plășile cușitu“.

3) Întregim [în paranteza patrată] lipsurile după citata ediție 1899, II 120!

4) Întregim [în paranteza patrată] lipsurile după citata ediție 1899, II 152!

5) Întregim [în paranteza patrată] lipsa după cit. ed. 1899, II 152!

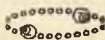
6) O altă serie de întregiri și rectificări în *superficialul* Dicționar enciclopedic Candrea-Adamescu urmează s'o dăm noi.

7) Căci nu numai necuviință, ci iudaic cinism e să afirmi (în *Prefața editurii* pag. VII) că până la apariția (*superficialului*) Dicționar Candrea-Adamescu noi „eram singura Țară, chiar față de vecinii dela sud, care nu poseda o enciclopedie cât de mică“!... Dar opera atât de merituosului Dr. Corneliu Diaconovich (= Diacovici), întemeietor și al revistei „*Romänische Revue*“ (apărută 1885-1894 — din 1893 cu titlul „*Romänische Jahrbücher*“ — la Budapesta, Reșița, Viena, Sibiu și Timișoara) în colaborare cu alții (deci nu ca să încaseze el singur...): monumentală *Enciclopedie Română*, (Sibiu) tom. I 1898, tom. II 1900 și tom. III 1904 și astăzi în-dis-pen-sa-bi-lă; și cealaltă surpriză (din 1930), a unei alte pleiade de harnici Ardeleni: foarte cuviincioasa *Minerva, Enciclopedie română* (Cluj)?!?!

când prea redus¹⁾, ușor ne împinge la concluzii false. E cazul cu *grunzurii* prozatorului bucovinean Emanuil Grigorovița²⁾. D-l A. Scriban se înversunează că d. Candrea „dă un monstruos exemplu din Grigoroviță“; exemplul: *auzim scrâșniturile sâniei pe grunzurii gheșoși* („Arhiva“ XLII 1935, 200—201). Se întreabă d. Scriban: „Cum *grunzurii*? Dacă *grunz* face pl. *grunji* (masc.) și *grunzuri* (neutru), cum poate fi articulat *grunzurii*, în loc de *grunzurile*?“ — Și uită dl Scriban că pluraletantumul *grunzurii* poate presupune singularul *un grunzur(e)*, și nu știe de sa că țăranul nostru spune exact ca Grigorovița: *grunzurii drumului*!

„Să admitem c'a găsit (=d. Candrea) această monstruozitate la Grigoroviță! Oare e permis lexicografului să încurce celitorul (mai ales străin), ca să pună mâna pe dicționar și să ți-l frântească'n cap, cum îți vine să faci când vezi asemenea neglijență?“ — încheie de-a binele=infuriatul filolog, într-o nouă bucurie a umoristului D. D. Patrașcanu, poate, — și pentru a ne aduce aminte de cumintele aver-tisment al lui T. Maiorescu: „ni e teamă că celui ce fierbe la lucruri așa de mici, nu-i mai rămâne la lucruri mai mari decât să se evaporeze cu totul“ (*Critice* I ed. 1915, 108)... „Dar asemenea vivacități par a fi o specialitate a filologilor“ (acelaș Maiorescu, *Critice* III ed. 1908, 40)!

Leca Morariu

CRONICA

Culturalitate bucovineană. — Mărturii ale intensei culturalități bucovinene stau atâtea periodice. Alături de reputatele „Candela“, „Junimea literară“, „Codrul Cosminului“, vigurosul „Făt-frumos“, „Buletinul Facultății de științe din Cernăuți“, „Buletinul „Mihai Eminescu“, „Credința“ și ziarele „Glasul Bucovinei“ (cotidian susținut cu eroice jertfe, pentru a intra în curând într-o nouă decadă și-a ajunge la Nr. 5.000), „Cuvântul Țărănimii“, „Voința Școalei“ (întru=tot=vrednică afirmare a învățătorilor bucovineni), și integral-românescul „Timpul“ al d-lui Const. Cehan-Racoviță, — mai nouile publicații, temeinic așezate: „Revista de pedagogie“, „Însemnări sociologice“, „Iconar“, „Freamătul literar“ dela Siret (unde anonim prezidează vajnica vîgilă a d-lui Nicodim Ițcuș), ziarul „Glasul Muntelui“ din Câmpulungul Bucovinei (care cu bărbăție îl înfruntă pe cumularul misit și pseudosavant Gh. Alexianu), — și proaspetele rev.: „Cuvinte Nouă“ (din preajma liceului „Dimitrie Cantemir“ Cozmeni), „Vraja Ceremușului“ dela Vijnița (din capul locului bine-orientată), „Țara

¹⁾ Cf. articolul nostru *Pentru topica lui „mai“* în „Junimea literară“ An. XIV 1925, 92.

²⁾ El însuși semna: *Grigorovitza*.

Șipenițului“ dela Stăuceni, „Străjerul“ (Câmpulungul Bucovinei) și revista învățătorilor Suceveni „Orientări Noi“, Comănești (jud. Suceava) An. I Nr. 1 Ian. 1937. Ne întrebăm ce s'a făcut: „Crainicul Cetății“, bine îndrumata revistă a d-lui Gh. Maxim dela Burdujeni și — cum de n'a putut prinde vlagă foaia „Suceava“, tocmai la Suceava fiind?... Tradiția calendaristică e pilduitor întemeiată prin *Calendarul Glasul Bucovinei* (ajuns la anul XVIII 1937), de-o rară bogăție și de-o unică nepretenție comercială (XXXV+256 pagini, cu 130 ilustrațiuni 20 lei!!!). Calcă cu dreptul și Asociația învățătorilor din Bucovina cu *Calendarul Poporului* apărut acum pentru 1937.

Elena Popescu

* * *

Un muncitor făcut. — ... adevăratul care face și face. E distinsul prof. Dr. Teodor Balan, Docent universitar și Director al Arhivelor Statului din Cernăuți (întinzând în ambele sale perechi de hloabe științifice, de pomană, fără de nici un salariu*), pe când colegii d-sale de Arhive dela Iași, Chișinău și Cluj huzuresc cu câte 8.000 lei la lună!). Primim deci dela harnicul culegător de *Documente Bucovinene* broșurile: Egumenul Sila, *Istoricul Sihăstriei Putnei* editat de T. Balan, Cernăuți 1936 și T. Balan, *Emigranții poloni în Bucovina și Moldova*, Cernăuți 1937.

* * *

La loi de rotation des corps célestes. — ... e titlul filadei (apărute la Cosmeni, 1936), în care d. D. Rusu își rezumă studiul apărut în „Făt-frumos“ 1936 Nr. 3, adăugându-i doar o mică precizare. Foarte bine că acest raccourci va mai comunica și altora rezultatele distinsului nostru savant, elogios apreciate †) în revista „Natura“ (Nr. 9, 1936), care glăsuia: „... reținem studiul interesant al d-lui Profesor Dimitrie Rusu: *Legea rotațiunii corpurilor cerești*, în care demonstrează dependența mișcării de revoluțiune a corpurilor cerești de mișcarea de rotațiune a corpurilor lor centrale, prin existența eterului și mișcarea lui în jurul corpului cu rotație, stabilind în chipul acesta cauza legilor lui Kepler“. — Și poate că și Universitatea Cernăușană s'ar putea pronunța în chestiune...

* * *

Avertisment reclamomaniei. — Prietenul X dela Budapesta ne scria în 7 Iulie 1936: „În Nr. 3 din *Făt-frumos* 1936 am citit cu cel mai mare interes judicioasă dare de seamă a d-lui I. E. Toroușiu despre conferința lui I. Sân-Giorgiu. Din nenorocire, în seria de publicații editate de E. Gamillscheg (*Vom Leben und Wirken der Romanen*) apar câteodată sinteze cam superficiale și de valoare mult dubioasă; ca d. p. conferința prof. Kisch dela Cluj, recenzată în ton foarte sever de d-l Tomáš-Tremel în *Magyar Szemle*“. — Exact impresia noastră! Și, vorba neuitatului nostru Dr. Vasile Găina

*) Amintim acest fapt pentru că să fie știut că jertfa Bucovinei culturale murește totdeauna mai din greu ca alții, — beneficiari ai subvențiilor oficiale.

†) Pentru alte izbândiri ale astronomului D. Rusu cf. broș. d-lui profesor I. Dominte (admirabil Pylade al lui D. Rusu), *Desgroparea unui document oficial*, Cernăuți 1932.

(† 1907): când o mână spală pe alta, atunci amândouă cam feștelesc obrazul!...

* * *

„Cât poți zice că nasc și'n Moldova oameni“ *). — În *Comptes rendus de l'Academie des Sciences de Paris* din 8 Iunie 1936, faimosul fizician Perrin (premiat „Nobel“ în 1926) prezintă rezultatul muncii științifice realizate de Moldoveanul H. Hulubei, — adică: descoperirea celui de-al 87-lea element chimic, care rămăsese până acum necunoscut. Închinare tânărului nostru savant, elev al Universității dela Iași (mai precis: elev al prof. P. Bogdan, membru al Academiei Române și doctor honoris causa al Universității Nancy)! Și duioasă recunoștință d-lui H. Hulubei pentru numele cu care și-a botezat copilul: *Moldavium! Moldavium* va repeta de aci încolo toată lumea științifică, — când încă la 1930 Americanul Allison, crezând că a făcut aceeași descoperire, și-o numise (după cutare provincie din United-States) *Virginium*. „Orcât de bârfit ar fi Universitățile noastre, ...ele au ajuns în măsură să dea absolvenți, întru nimic inferiori celor din Universitățile cu sute de ani de viață“ — încheie d. I. Simionescu acest capitol. Și zicea deunăzi Măria-Sa Vodă Carol al II-lea, la Universitatea Sa dela Cernăuți: „O fi sosit timpul să mai exportăm și Știință!“...

* * *

Centenarul I. G. Sbiera. — E un distins merit al d-lor conferențieri ad-hoc (d. Al. Procopovici la Teatrul Național și d. N. Tcaciuc-Albu la liceul „Aron Pumnul“) că Centenarul nașterii lui I. G. Sbiera (1836—1916), sărbătorit la Cernăuți, ne-a uimit din nou cu admirabila operă naționalistă și scriitoricească (de arhi-scrupulos filolog și istoric-literar și de trainic folclorist) a pururi-dăinuitorului nostru Ion al lui Gheorghe Sbiera.

* * *

Triumful societății „C. Porumbescu“. — Atâtea izbândiri de când o băciuește Măria-Sa Pipăruș-Vodă Ștefan Pavelescu: Conferințe, academii, concerte, spectacole (comedie, dramă, operetă), sediu perfect organizat (bibliotecă, arhivă, muzeu, sală de repetiții), publicarea ineditelor lui C. Porumbescu (*Cisla* apărută în excelențe condițiuni tehnice), peste 100 de noi membri fondatori, — totul și toate îi dau astăzi Societății „C. P.“ titlul de cea mai activă societate culturală, nu numai bucuvineană, devremece Sucevenii lui Ștefan Pavelescu, nu odată au sărit dincolo de „cordunul“ îndrăcitelor noastre zăgazuri, binemeritând în diverse centre ale Moldovei. Și va trebui (și-l cerem!) un anume răboj (un *Anuar* d. p.!) care să încresteze atâtea fapte a crai-nicilor lui Șt. Pavelescu și-a aghiotantului d-sale Dr. Christea Saco.

* * *

Și iarăși minunea Inițiativei Particulare. — E așa cum am cunoscut-o la 13 Dec. c. în palatul Academiei (nu Societății!) „Miron Costin“ dela Roman. Înființată în 1907 și condusă astăzi de P. S. Episcopul Lucian Triteanu, de vicepreședintele ei de totdeauna Cristea Ștefănescu, de osărdnicul ei director N. Popovici-Podașcă ș. a., — Soc. „Miron Costin“ dispunea la 1933 de o Bibliotecă în 6325 volume, care — vorba d-lui I. Simionescu (în publicația jubilară din 1933) — „poate satisface, prin cărțile străine, cerințele celor mai rafinați cărturari, dar și ale acelor cari se mulțumesc și cu ce s'a produs în țară“. Manifestările culturale ale acestui „Miron Costin“ (conferințe, șezători artistice, comemorări, excursii pela locuri istorice

*) Miron Costin, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. Kogălniceanu, vol. I 1872, 356.

și o foarte intensă activitate bibliotecară) rămâne strămur și pentru atâtea similare Instituții oficiale !... În Anuarul jubiliar din 1933: *Societatea culturală „Miron Costin” din Roman* — articolele de interes și general; *Personalitatea cronicarului Miron Costin* de Episcopul Lucian Triteanu și *Sfârșitul vieții lui Miron Costin* de iscusitul cercetător prof. Alex. Epure.

* * *

Răboj. — Tot omul de omenie știa că la scaunul de președinte al Curții de Apel din Cernăuți, îi vine rândul bucovineanului *Claudiu Ștefanelli*, distins magistrat și aprig Român, urgisit ieri de stăpânirea celor doi K. K. Și ne trezirăm cu alegerea d-lui — Brăileanu ! Fiindcă trebuia dovedită, nu obiectiva „independență” a înaltei noastre magistraturi, ci dependența ei de puterea mării-sale meșteșugului culinar... — Prețioase și de mult așteptate lămuriri asupra lui *Alex. Hasdeu și lit. română populară* semnate de E. Dvoicenco în „Revista istorică” (N. Iorga) 1936 Nr. 1—3. — Publicație unică la noi, cu vajnice rosturi și bine îndrumată de d. prof. G. Preduț: „Revista Cursurilor și Conferințelor” Buc. III, str. Tunari 15. — Aceeași sobrietate, temeinicie și precizie în „Țara Bârsei” a ultrazelosului Axentie Banciu. — Altă pilduitoare afirmare a cerbiei culturale: Revista „Progres și cultură” dela Târgul-Mureș, red.: I. Butnariu. — Împlinindu-și primul sfert de veac (cele multe înainte !), admirabila revistă „Natura” parecă tot într’un elan jubilar ar duce-o în toate sumptuoasele sale fascicule din 1936, atât de miezoz oferite de eroicul G. G. Longinescu și generoșii d-sale camarazi G. Țișica și Octav Onicescu. Coperta anului 1936 a *ilustrat-o* (la propiu și la figurat), cu distinsă intuiție bucovineanul Victor Balan. — Foarte binevenite periodicele războitoare împotriva celeilalte boliști și minciuni comuniste: masoneria. De dragul *cauzei*, facem chiar abstracție de orice săgetări piezișe din „Revista critică” a d-lui G. Pascu și din *Iconarul* talentatului polemist Mircea Streinu.

* *

Faptă! — Când ești sortit („condamnat”) să fii om al faptei, atunci și fără de proptelele cutărei mari tovarășii realizezi ceea ce poți face, tu, Singur Ins ! Urmărim și vom urmări cu toată osârdia nepregetul acestor dârji făptași. — La Cernăuți: 1. Corul Școlilor Normale, dir. de *Alex. Zavulovici*: La 27 Oct. concertează în Serbarea română-cehoslovacă a Ateneului condus de aprigul Român *Dr. Iancu de Cuparencu*; La 1 Dec. — în festivalul Ligii antirevizioniste; La 18 Dec. organizează, ca și anul trecut, cel mai plastic *Sobor de colinde*; La 24 Ian. cântă în Festivalul 24 Ianuarie. Încât d. insp. gen. I. G. Marinescu era foarte în notă deunăzi (9 Nov.) ca să aducă recunoștință direcțiunilor dela Școlile noastre Normale pentru felul cum știu da concurs lui *Alex. Zavulovici*. — 2. Celăl mare Cor Cernăuțean: „Meseriașul Român” (din neuitata audție Radio-București !), activ și la Cernăuți și’n provincie. Cinste lui și arhidevetatului *Dr. Aurel Morariu*, meseriaș nu numai în organizarea profesională a păturii noastre mijlocii ci și’n îndrumarea ei sufletească-valahică !

Leca Morariu

CUPRINSUL ANULUI 1936

Versuri

- Alecsandri*, Despot-Vodă Act. III sc. 4 (redacția primordială) **Inedită** — 181.
Cârdei Adelina I., Denie 53; Închinare 80; La voi 300; Flori 310.
Cârdei Ion, Noembrie... 13; Tomnatece tristeți... 24.
Pajură Ion, Enigme 256.
Salsovia, Amurg 273.
Sorocean Olvian, Erloschen ist Venedigs stolzes Leben (trad. din Eminescu) 306.
Sânger Aurel V., Sonetul Vasului-Fantomă 17; Sonetul Psaltirii 68; Risipa 169.
Soricu I. N., Rapsodul 81.
Cântece populare culese de *Octavia Lupu-Morariu* 36, 113, 170, 271, 305.

Proză beletristică

- Bălăcescu At. C.*, La Ierusalim 32, 82, 174, 273.
Cantemir Traian, La Românii din Jeliș 14.
Eminescu, Din cugetările lui Oxenstierna (**Inedit**) 246.
Ispirescu Petre, Povești despre Vlad-Vodă Tepeș 233, 299 (**Pagini inedite**).
Rebreanu Liviu, Frângurele (spicuite din scrisul lui L. R.) 4.

Proză științifică

- Alecsandri V.*, (**inedit**) Scrisoare către C. Kostaki (1878)... 155; Scrisoare către Al. Macedonschi (1881)... 180; Chitanță (1878)... 159.
Armean Ion, Pentru notarea ariilor populare 87.
Bardeș L., Tot erezia antineologistă! 120.
Botezat Eugen Gr., La jubileul de 75 ani ai Școlii primare din Pătrăuți p./S. 27.
Bucevschi Dimitrie, Amintiri 160.
Crișă At., Pentru T. Robeanu 119.
Furtună D., Rectificare 39; O știre dorohoiană despre haiducul Ioan Pietrariu 118.
Gorovei Artur, Teodor Ștefanelli (Amintiri) 133.
Haivas Em., Scriitorul Kogălniceanu 113, 201, 321.
Ionescu Alexandru, Între un autohton și un homo americanus 235.
Iroaie Petru, Cântece populare istroromâne 17, 96, 193, 281, 311; Pentru A fost odată de Victoria Morariu 40; Horațiu împotriva ereziei antineologiste 188; S. Dragomir, R. Csallner și H. Horedt, Atlas pentru istoria României 1935 (Recenzie) 117.
Kallós Ernest, Gáldi László, A román irodalomtörténet tájraji problémái 1935 (Recenzie)... 37; Gáldi L., Adalékok az alapárak elméletéhez 1935 (Recenzie)... 117; Metodele psihologiei raselor 93; Literatură și „Biedermeier“ 302.
Mitric At., Pe marginea celor cincizeci de ani 6.
M. A. T., Compozitorul valsului „Valurile Dunării“ 118.

- Morariu Dr. Aurel, Ultima lovitură a lui Adolf Hitler (de Wickham Seed) 150;
Dr. Gh. Mihuță, *Istoricul Însoțirii orașenilor români din Suceava* (Recenzie) 186.
- Morariu Leca, Sânziana și Pepelea 141; Liviu Rebreanu 10; Pentru „Jar”-ul lui Rebreanu 119; Bibliografie Iraclie Porumbescu 40; Mercantilism „literar” (cu N. Gane) 327; Apărași Academia Română! (de T. Arghezi, G. Călinescu, I. Petrovici etc.) 295; Pentru morfologia verbului român 42; Tot mania anti-neologică! 43; Aceeași erezie antineologistă 212; (Falimentul neologismofagiei lui Maiorescu) 277; (Cacofonia enclitică la Maiorescu) 291; „Vivat orthographia, pereat lingua!” 290; Între filologi 327; „Dorul” și sufletescul românesc 292; De-ale noastre 171; Andrei Glavina — uitat 289; Pentru bibliografia C. Porumbescu 40; C. Porumbescu inedit 272; Hatârșugul și chilipirul manualelor didactice 306; Mai multă grijă în redactarea *Buletinului Cărții Românești*! 40.
- Morariu Victor, Agata Bârsescu și Bucovina 219; În chestia neologismelor 277.
- Mugur Gh. D., Liviu Rebreanu 2.
- Murărașu D., Eminescu și Oxenstiern 244.
- Nisioi Ioan, Cuvânt — nerostit la mormântul lui Dr. Teofil Lupu 25.
- Onciulencu Teodor, L. Olschi, *Struttura spirituale e linguistica del mondo neolatino* 1935 (Recenzie)... 207.
- Popescu Constantin I., I. E. Toroușiu, *Studii și documente literare* (vol. V și VII) Recenzie... 49.
- Rebreanu Liviu, Scrisoare 1.
- Rusu D., Legea rotațiunii corpurilor cerești 54.
- Șuflu Felicia, I. Al. Bassarabescu 111.
- Toroușiu I. E., Eminescu și conferențiarul dela Berlin... 69; Data morții Domnitorului Alex. Ioan Cuza 129; Din ineditele lui V. Alecsandri 155; Documente pentru procesul de creație la V. Alecsandri 180; D. Murărașu, *M. Eminescu, Literatura populară* (Recenzie)... 257.
- Valuca E., Ariana Del-Vet, *Două lumi* (roman) Recenzie... 63; Cezar Petrescu, *Nirvana* (roman) 145.
- Vasilu Aurel, † G. Ibrăileanu 51.
- Zaharia E. Ar., Motivul din „Legenda Funigiei” 189; Care dela care (St. O. Iosif—Coșbuc) 190.

Cronică

- Biedrzycki E., Congresul literar „Krasicki” dela Lwów 123.
- Furtună D., † M. Gr. Poslușnicu 120.
- Iroaie P., Lectorat de limba română la Universitatea din Florența 212.
- Lupu Al., Meschinul C. Stelian 43; Treizeci de ani dela moartea lui T. Robeanu 44; Expansiune universitară 44.
- M. A. T., A doua premiere a poetei Adelina Cârdei 120.
- Morariu Leca, Un ilustrator al lui Creangă 48; † Pe urma celor învredniciți de în-doită închinare... 46; Centenarul I. G. Sbiera 330; Un muncitor tăcut 329; Avertisment reclamomaniei 329; „Cât poți zice că nasc și’n Moldova oameni” 330; La loi de rotation des corps célestes 329; Bietele monumente istorice! 45; Curmarea unui austriacism 215; C. Porumbescu inedit 45 și 127; „Cisla” lui C. Porumbescu 214; † Nicu Papazoglu 125; Stavru Tarasov la Cernăuți 217; Minunea Inițiativei Particulare! 126; Și iarăși minu-

- nea Inițiativei Particulare 330; † Pentru adormiții întru Domnul: Eugen Boztezat și Francisc Vaidner 294; Crainici ai culturalității bucovinene 216; Membrii fondatori ai Soc. „C. Porumbescu” 125; Triumful Soc. „Ciprian Porumbescu” 330; Suceavă Pericleică 47; Expansiune culturală 217; Trăiască... hamalăcul cultural! 293; Faptă 331; Pentru talpa Țării 46; Răboj 213, 294, 331.
- Morariu Victor*, „Sculptor în pictură”! 44; Încă odată: împotriva superficialității gazer-tărești 122; „Oedip”... (de G. Enescu) 191.
- Popescu Elena*, Culturalitate bucovineană 328.
- * * * Aceeași uluitoare și înaltă stăruință culturală 48.
- X. Y. Atlasul lingvistic român 301.

Pagina socială

- Morariu Leca*, Superficialul și meschinul Gh. Alexianu 127; Recidivele mitropolitului Visarion 214; „Dați-mi oameni, sau vi-i dau eu!” 293; Unde merge soc. „Meseriașul Român” dela Cernăuți?... 216; Răboj 213, 294, 339.
- Rebreanu Liviu*, Actualități (spicuite din opera lui L. R.) 9.

Varia

- Ineditele lui C. Porumbescu... foaia=titlu p. anul XI 1936.
- Pentru bustul S. Fl. Marian 3.
- Pentru bustul Eminescu 95.
- Cîitori și adăugători ai noștri 16; Cîitorii noștri 48; Cîitorul nostru *Ilie Dobos-Boca* 218.
- Danii culturale 48; Danie culturală 128.
- Sanatoriul „DEA” Dr. O. Ferlievici... Coperta Nr. 3 și 6 pag. 2.
- Rugăm abonamentul! 81, 91, 110, 128.
- Bibliografie pag. 4 din Coperta Nr. 1-2, 3, 4, 5, 6.

Ilustrații

- T. Robcanu 119; Teodor Ștefanelii 134; Liviu Rebreanu... Coperta Nr. 1—2; Doamna Rebreanu 8; Gr. Filimon... Coperta Nr. 1—2 pag. 4; Dimitrie Bucevski 161; Agata Bărsescu și autograful ei... Coperta Nr. 5; Nicu Papazoglu 125; Scri-soare inedită a lui Alecsandri (1878)... 155—158; Scris. inedită a lui Alecsandri (1881)... 183; Alecsandri, Fragment din *Despot Vodă* (inedit)... 184; Autogramă inedită Alecsandri (1878)... 159; Facsimilii d. moartea lui Alex. I. Cuza 130—131; Pisania votivă a bisericii dela Voroneț... Coperta Nr. 1—2; Mormântul lui Ieremie Movilă... Coperta Nr. 4; Brentarițe din Susn'nevița (deci Istroromânce)... Coperta Nr. 6; Piese muzicale: 90, 91 (*Colindă*), 92 (*Învărtită*); Semnături dela Dineul Regal din 1 Dec. 1918... 168; Sanatoriul „Dea” Dr. O. Firlievici... Coperta Nr. 6 pag. 2; Vignete 1, 37, 50, 51, 62, 63, 69, 80, 86, 132, 133, 140, 141, 144, 145, 149, 150, 154, 155, 159, 160, 170, 171, 174, 179, 180, 185, 186, 188, 189, 191, 235, 243, 244, 254, 257, 270, 280, 301, 310, Coperta Nr. 4 pag. 3; Coperta Nr. 5 pag. 3 și 4; Coperta Nr. 6 pag. 3.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
CERNĂUȚI, str. Munteniei 14

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

In Țară : 200 lei pe an

In Străinătate : 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

Leca Morariu . . . . . Apărați Academia Română !

P. Ispirescu . . . . . Povești despre Vlad-Vodă Țepeș

[Pagini inedite]

Adelina I. Cârdei . . . . . La voi... (versuri)

Atlasul lingvistic român

E. Kallós . . . . . Literatura și „Biedermeier“

Octavia Lupu-Morariu . . . Căntece populare

Olvian Sorocean . . . . . Erloschen ist Venedigs stolzes Leben

[Trad. din Eminescu]

Leca Morariu . . . . . Hafârșugul și chilipirul manualelor didactice

Adelina I. Cârdei . . . . . Flori (versuri)

V. Bumbac . . . . . Norocul (versuri din 1868)

Petru Iroaie . . . . . Căntece populare istroromâne

Em. Haivas . . . . . Scriitorul Kogălniceanu

Leca Morariu . . . . . Multe și mărunte...

Elena Popescu și

Leca Morariu . . . . . Cronică

Nu uitați de ineditele lui

C. PORUMBESCU !

BIBLIOGRAFIE

Au mai apărut sub egida :

Universitatea Regele Carol II din Cernăuți
Seminarul român de literatură modernă și folclor

Director : LECA MORARIU :

9. Ladislau Găldi, Geneza sonetului „Veneția”, București 1936.
10. Leca Morariu, Folclor aservit filologiei?! Siret 1936.
11. Petre Ispirescu, Povești despre Vlad-Vodă Tepeș, Cernăuți 1936.

MIHAI EMINESCU

Lămuriri pentru viața și opera lui Eminescu

Director : Leca Morariu

Cernăuți, str. Munteniei 14, Anul VII 1936, Fascicola 14 — 100 lei
cu articole de Gh. Bogdan-Duică, I. E. Torouțiu, Ladislau Găldi,
Olvia Sorocean; Aurel A. Mureșianu, Leon Țopa și Leca Morariu.

- Victor Morariu, *Agata Bârescu și Bucovina*, Ed. I-a Cernăuți 1936; Ed. a II-a București, „Bucovina” I. E. Torouțiu 1936.
- Al. Procopovici, I. G. Sbiera, Cernăuți 1936.
- I. G. Ilisei, *Odinioară și astăzi*, Cernăuți 1936.
- Gr. Rațiu, *Metoda specială a limbii latine*, Cernăuți 1936.
- Vlad Bănățeanu, *Betha Molaga In drei irischen Handschriften*, Cernăuți 1936.
- N. Tcaciuc-Albu, *Viața și opera lui Ion Sbiera*, Cernăuți 1936.
- Ernest Kallós, *Contribuții la melodia limbii franceze*, Cernăuți 1936.
- Em. Haivas, *Giaul Românilor din Roșă*, Cernăuți 1936.
- Em. Haivas, *Aliterațiunea în poezia românească*, Cernăuți 1937.
- Teodor Balan, *Emigranții poloni în Bucovina și Moldova...* Cernăuți.
- Egumenul Sila, *Istoricul Sihăstriei Putnei*, editat de Teodor Balan, Cernăuți 1936.
- D. Marmeliuc și I. Andrieșescu, *Eroului dela Cireșoia: I. Grămadă*, Cernăuți 1936.
- Lui D. Marmeliuc, 20 Octomvrie 1936, Cernăuți (Album omagial cu articole de N. Iorga, I. Nistor, Dr. Aurel Morariu, G. Rotică, Em. Haivas, G. Onciul, T. Balan, Vlad Bănățeanu, Eusebie Vicol, Tr. Chelariu etc.).
- Mircea Streinul, *Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi*, Cernăuți 1936.
- Aurel Marin, *Întrearea în pădure*, Cernăuți 1936.
- Gh. Cucu, *200 Colinde populare*, (Ed. postumă), București 1936.
- Fraților Alexandru și Ion I. Lapedatu (Album omagial la 60 ani) București 1936.
- Elena Costache Găinaru, *Monografia comunei Burdujeni*, București 1936.
- H. Stahl, *Despre autografe*, București 1936.
- Teodor Capidan, *Romanitatea balcanică*, București 1936.
- (N. Georgescu-Tistu), *Bibliografia publicațiunilor privilegiate la cultura românească veche*, București 1936.
- E. Ar. Zaharia, *Marathon*, București, ed. „Bucovina” I. E. Torouțiu.
- I. E. Torouțiu, *Pagini de istorie și critică literară*, București 1936 (= o adevărată nouă școală critică: cea a temeiniciei împotriva ieftinei pretenții megalologice a unui T. Argezi, I. Sân-Georgiu, G. Călinescu, Ion Petrovici etc.).
- D. Rusu, *La loi de rotation des corps célestes*, Cozmeni 1936.
- Matteo Bartoli, *Caratteri fondamentali della lingua nazionale italiana e delle lingue sorelle*, Torino 1936.
- Marcello Camilucci, *La vita e l'opera di Panait Cerna*, Roma 1935.
- Ernst Gamillscheg, *Zum romanischen Artikel und Possessivpronomen*, Berlin 1936.
- Ladislau Găldi, *A propos d'un mot d'origine slave en latin médiéval in „Sborník Matice Slovenskej” XIV 1936 Nr. 1—2.*
- Vera Mora — Ivo Dyro, *Rumunská Píseň...*, Praha.
- Petru Iroaie, *Așa cânta! Sușn'evița-Jeiă* 1936 (Nr. 6 din Bibl. „Făt-frumos”).
- Primul mănunchi de cântece populare istroromâne !